Raport z badań

Mieszkańcy Starogardu Gdańskiego o swoim mieście

Oprac. Małgorzata Dymnicka
Katedra Urbanistyki i Planowania Regionalnego
Wydział Architektury
Politechnika Gdańska

Starogard Gdański, październik 2013

W ostatnich latach wiele zainwestowano w infrastrukturę społeczną i publiczną w Starogardzie Gdańskim. Powstają nowe inwestycje, które umożliwiają dalszy, ciągły rozwój miasta i wpływają na jego obraz w świadomości mieszkańców. Mogliśmy się o tym przekonać, pytając mieszkańców w ramach badania socjologicznego przeprowadzonego w połowie października 2013 roku w związku z aktualizacją Lokalnego Programu Rewitalizacji, o ich stosunek do środowiska zamieszkania, najbliższego otoczenia, poczucie bezpieczeństwa, ocenę wybranych aspektów funkcjonowania miasta, nowe potrzeby i oczekiwania związane z centrum. Chcieliśmy się także dowiedzieć, nawiązując do wyników ankiety sprzed pięciu lat, jak w ocenie respondentów zmieniło się miasto pod względem cech funkcjonalnych, krajobrazowych i kulturalnych.

Przedmiotem percepcji i waloryzacji w sondażu przeprowadzonym w 2013 roku było najbliższe środowisko zamieszkania, ogólny wygląd i funkcjonowanie miasta w wybranych aspektach. Biorąc pod uwagę różne czynniki wpływające na percepcję miasta, takie jak wyobrażenie/ocena fizycznej struktury środowiska zamieszkania, emocjonalne związki z miastem, oczekiwania i aspiracje związane z rozwojem miasta, skonstruowaliśmy proste narzędzie badawcze – kwestionariusz ankiety o średnim stopniu standaryzacji. Zawierał on 21 pytań dotyczących kilku bloków tematycznych: ogólnej oceny miasta (satysfakcji z zamieszkiwania; oceny infrastruktury miejskiej); wypoczynku i rekreacji; stanu i jakości zieleni; waloryzacji centrum miasta.

Badanie zostało zaadresowane do dorosłych mieszkańców Starogardu Gdańskiego. W dotarciu do respondentów pośredniczyli uczniowie ze szkół podstawowych, gimnazjalnych i ponadpodstawowych. Rozdano 2500 ankiet z prośbą o ich przekazanie rodzicom/opiekunom.

Należy podkreślić, że badania spotkały się z dużą przychylnością ze strony respondentów, o czym może świadczyć zwrot 1587 wypełnionych kwestionariuszy. Odrzucono 322 ankiety ze względu na wiek respondentów (poniżej zakładanego progu). Do obliczeń zakwalifikowano odpowiedzi 1265 osób. W raporcie odwołujemy się także do wyników sondażu z 2008 roku w celu porównania deklarowanych postaw, ocen i oczekiwań dotyczących wybranych aspektów funkcjonowania miasta.

Ze względu na zastosowany sposób realizacji próby uzyskano nadreprezentację kobiet (68,2%) w stosunku do mężczyzn (31,8%). W przypadku wieku najliczniejszą kategorię stanowią osoby mieszczące się przedziale 40-59 lat (49,4%), następną w wieku 18-39 lat (48,6%). Trzecią i najmniejszą pod względem liczebności kategorię tworzą respondenci w wieku 60 i więcej lat (2%). Ze względu na posiadane wykształcenie, najliczniej

reprezentowane są osoby z wykształceniem średnim (43,1%) i kolejno z wyższym (28,1%), zasadniczym zawodowym (19,3%) i podstawowym (9,5%).

Starogard Gdański – ogólna ocena miasta

W empirycznych badaniach socjologicznych koncepcję satysfakcji rozumie się jako miarę, skalę, określającą w jakim stopniu środowisko zbudowane zaspokaja fundamentalne potrzeby ludzkie. Satysfakcja z zamieszkiwania definiowana jest jako subiektywna ocena sytuacji mieszkaniowej, najbliższego otoczenia. „Zadowolenie" lub „niezadowolenie" i jego stopień stanowią kryterium w układzie relacji mieszkaniec - środowisko zamieszkania. Stosunek mieszkańca do różnych elementów otoczenia wyraża się głównie w jego ocenach i wyborach, jakich dokonuje lub chciałby dokonać.

Ponad połowa ankietowanych (59,1%) wyraziła zadowolenie z zamieszkiwania w Starogardzie Gdańskim. Odsetek osób niezadowolonych ukształtował się na poziomie 28,9%. Wyraźna nadwyżka ocen pozytywnych nad negatywnymi potwierdza obserwowane w wielu badaniach zjawisko, że ocena ogólna miasta nie stanowi sumy ocen szczegółowych. W sytuacji, w której mieszkanie wciąż jest dobrem poszukiwanym i cenionym już samo posiadanie własnego „dachu nad głową", jak należy przypuszczać, może budzić zadowolenie, bez względu na jego standard czy położenie.

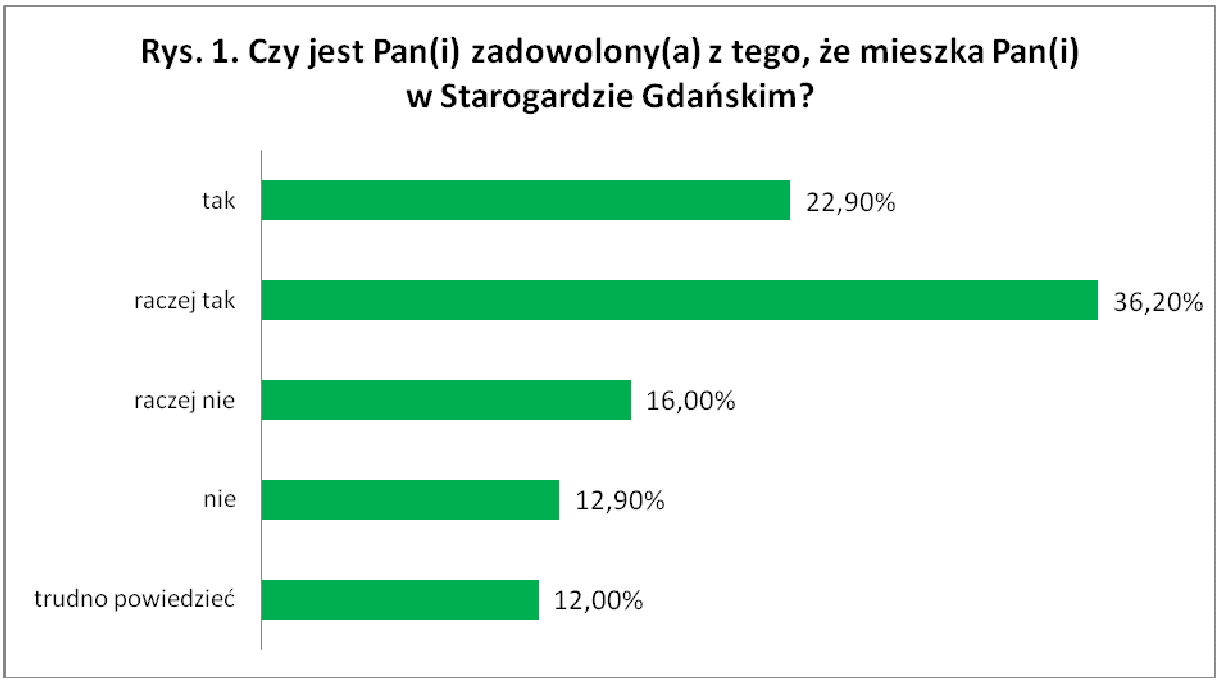

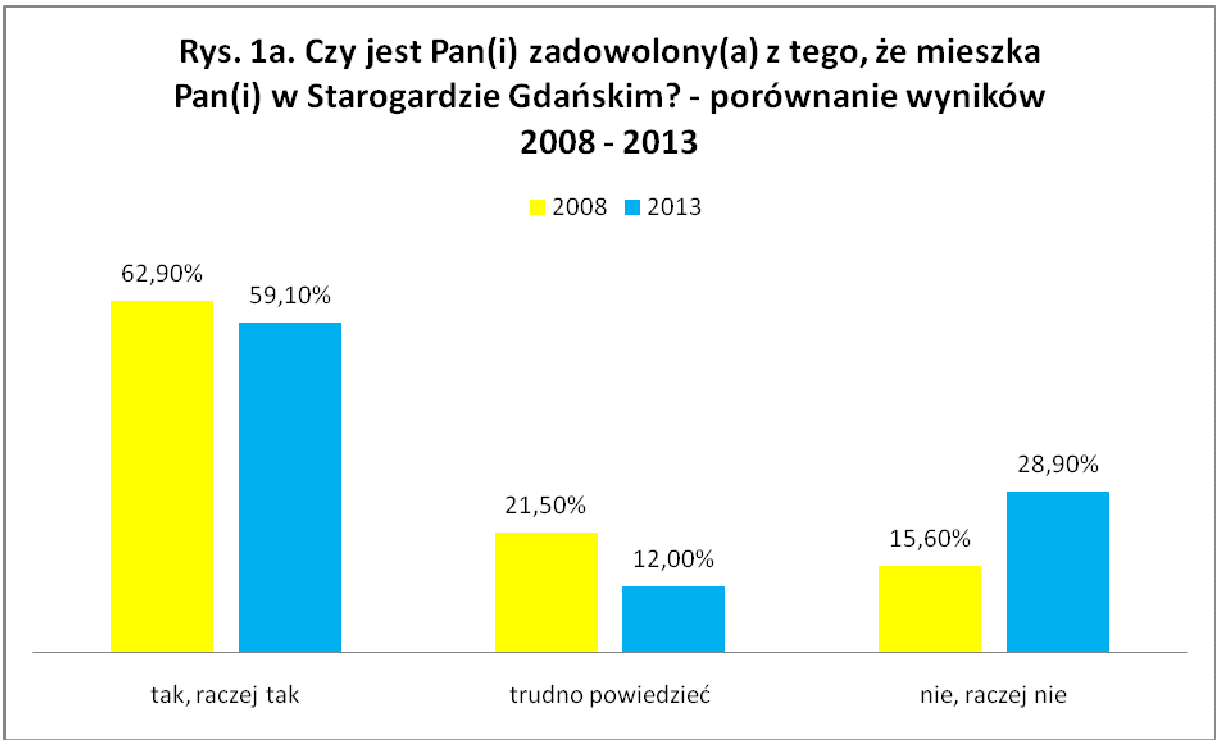

W porównaniu z pomiarem sprzed pięciu lat nieznacznie zmalał odsetek respondentów zadowolonych z zamieszkiwania w Starogardzie Gdańskim. W badaniach z 2013 roku odsetek niezadowolonych (28,9%) był prawie dwukrotnie wyższy niż w roku 2008 - 15,6%. Na poziom satysfakcji z zamieszkiwania w danym miejscu wpływa wiele różnych i nakładających się na siebie czynników, takich jak np.: miejsce w strukturze społecznej, status materialny, wykształcenie, wiek, ruchliwość, stopień zakorzenienia, standard mieszkania, lokalizacja. Stwierdzenie, które z nich jako wskaźnik satysfakcji odgrywa najważniejszą rolę wymagałoby osobnych i bardziej szczegółowych badań i analiz.

Na pytanie o stopień zadowolenia z zamieszkiwania w Starogardzie Gdańskim poszczególne kategorie ankietowanych wyróżnione ze względu na płeć, wiek i wykształcenie odpowiadały dość podobnie. Wśród kobiet odsetek odpowiedzi twierdzących (61,6%) był nieco wyższy niż wśród mężczyzn (53,5%).

Nieco mniejsza grupa z wykształceniem zasadniczym (64,6%) i podstawowym (63%) wyraża częściej zadowolenie z zamieszkiwania w Starogardzie Gdańskim, niż respondenci z wykształceniem wyższym (57%) i średnim (56,8%). Niewielkie różnice wystąpiły również ze względu na wiek badanych. Wśród respondentów z przedziału wiekowego 40-59 lat odsetek ten wynosi - 61,8%, natomiast w grupie 18-39 lat deklaruje zadowolenie ponad pięćdziesiąt procent respondentów (56,1%).

Tabela 1. Czy jest Pan(i) zadowolony(a) z tego, że mieszka Pan(i) w Starogardzie Gdańskim?

(ze względu na płeć, wiek i wykształcenie respondentów)

Płeć	Kobiety	Mężczyźni
Tak	23,7%	21,2%
Raczej tak	37,9%	32,3%
Raczej nie	14,2%	19,7%
Nie	12,5%	14,1%
Trudno powiedzieć	11,7%	12,6%
Łącznie	**100%**	**100%**

Wykształcenie	Podstawowe	Zasadnicze	Średnie	Wyższe
Tak	33,6%	28,8%	22,9%	15,5%
Raczej tak	29,4%	35,8%	33,9%	42,0%
Raczej nie	7,6%	10,8%	17,5%	20,1%
Nie	10,1%	13,8%	14,0%	11,8%
Trudno powiedzieć	19,3%	10,8%	11,7%	10,6%
Łącznie	**100%**	**100%**	**100%**	**100%**

Wiek	18 – 39 lat	40 – 59 lat
Tak	19,0%	26,1%
Raczej tak	37,1%	35,7%
Raczej nie	17,3%	14,8%
Nie	11,7%	14,3%
Trudno powiedzieć	14,9%	9,1%
Łącznie	**100%**	**100%**

Gdyby ankietowani mieli jeszcze jedną możliwość wyboru, to najchętniej zamieszkaliby w Starogardzie Gdańskim (53,9%). Niewiele mniej badanych (46,1%) dopuszcza możliwość zamieszkania w innym mieście.

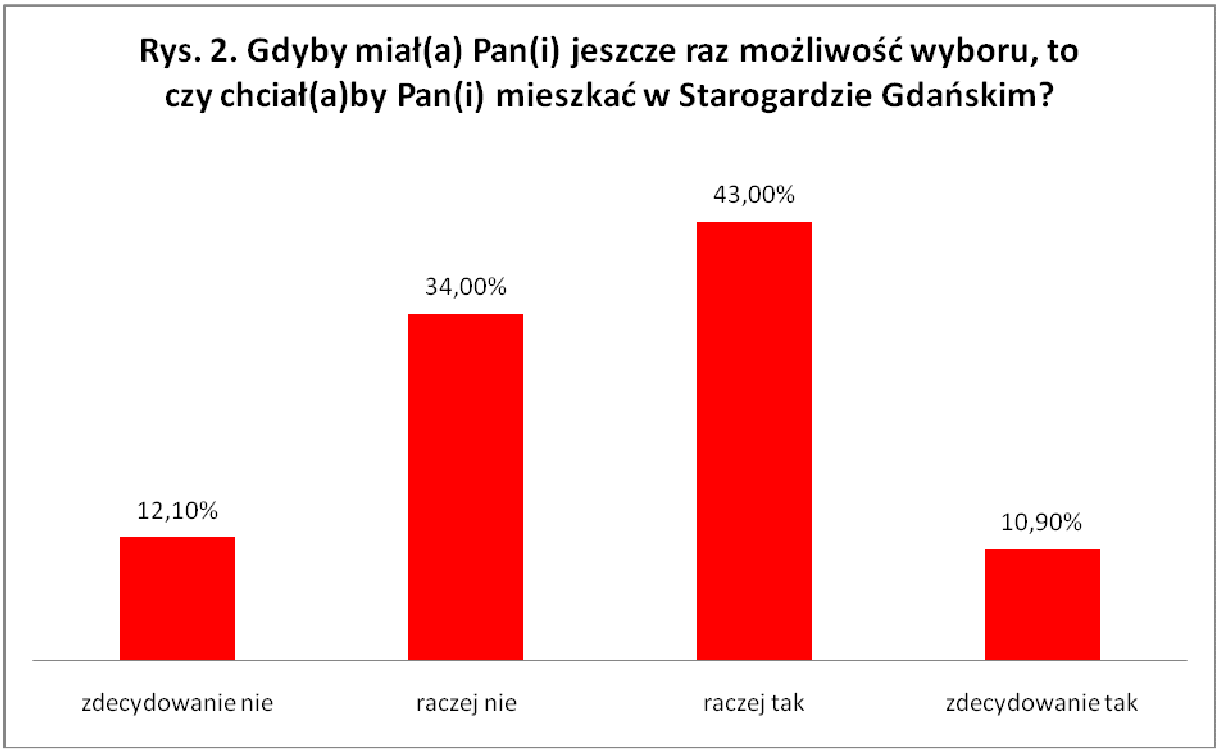

Tabela 2. Gdyby miał(a) Pan(i) jeszcze raz możliwość wyboru, to czy chciał(a)by Pan(i) mieszkać w Starogardzie Gdańskim? (ze względu na płeć, wiek i wykształcenie respondentów)

Płeć	Kobiety	Mężczyźni
Zdecydowanie tak	10,6%	11,7%
Raczej tak	45,1%	38,1%
Raczej nie	32,8%	36,8%
Nie	11,5%	13,5%
Łącznie	**100%**	**100%**

Wykształcenie	Podstawowe	Zasadnicze	Średnie	Wyższe
Zdecydowanie tak	16,2%	15,0%	9,9%	8,1%
Raczej tak	41,0%	47,9%	41,5%	42,3%
Raczej nie	33,3%	25,4%	36,1%	37,1%
Nie	9,4%	11,7%	12,5%	12,5%
Łącznie	**100%**	**100%**	**100%**	**100%**

Wiek	18 – 39 lat	40 – 59 lat
Zdecydowanie tak	7,5%	14,0%
Raczej tak	44,0%	41,9%
Raczej nie	37,2%	31,3%
Nie	11,3%	12,8%
Łącznie	**100%**	**100%**

Odpowiedzi na to pytanie były dość podobne w poszczególnych kategoriach wyróżnionych ze względu na płeć, wiek i wykształcenie. Wśród kobiet odsetek wskazań twierdzących (55,7%) był nieco wyższy niż wśród mężczyzn (49,8%).

Większe przywiązanie do Starogardu Gdańskiego deklarowali respondenci z niższym wykształceniem (57,2%) niż ze średnim (51,4%) i wyższym (50,4%).

Najmniejsze różnice wystąpiły ze względu na wiek badanych. Ponad połowa respondentów (55,9%) z przedziału wiekowego 40-59 lat wybrałaby ponownie Starogard Gdański na miejsce zamieszkania oraz druga pod względem liczebności grupa osób (51,5%) w wieku 18 -39 lat.

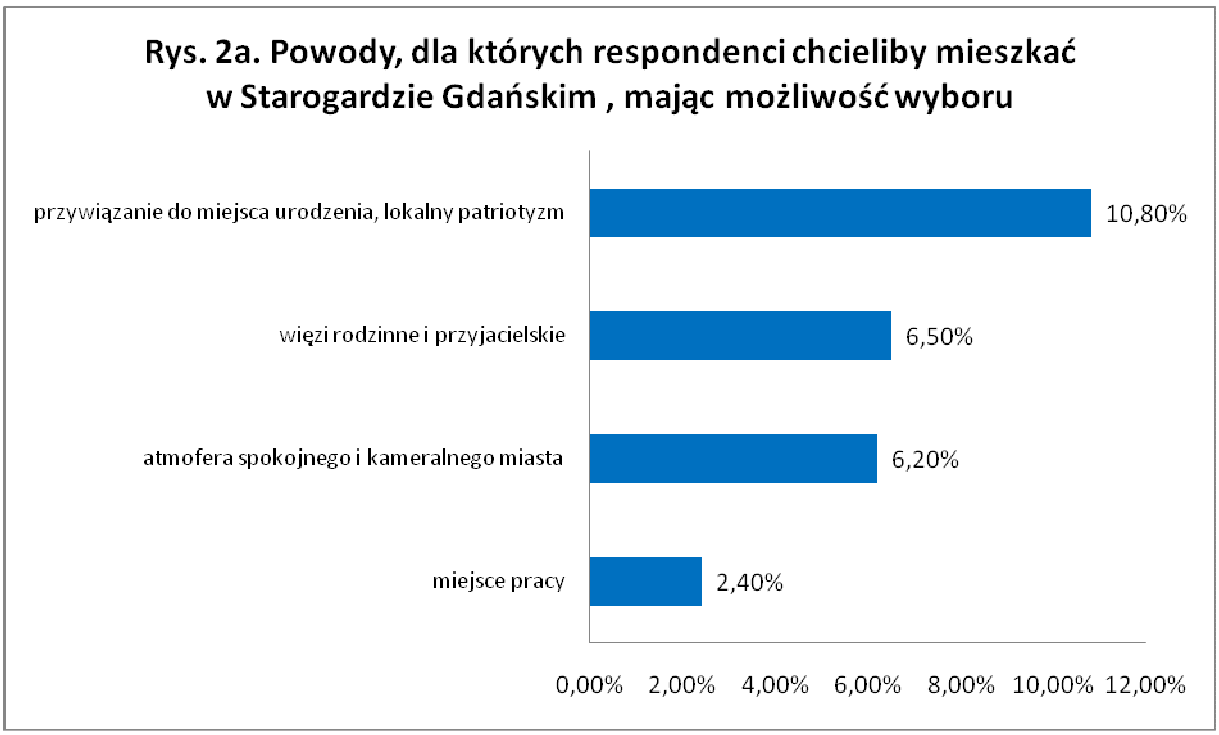

Zapytaliśmy respondentów o motywy, jakimi by się kierowali przy ponownym wyborze Starogardu Gdańskiego na miejsce zamieszkania. Najwięcej badanych - 10,8%

docenia siłę przywiązania do miejsca zamieszkania (urodzenia) i kolejno - 6,5% respondentów wskazuje na więzi rodzinne oraz przyjacielskie. Porównywalny odsetek ankietowanych - 6,2% - na lokalny koloryt miasta (spokój, kameralność). Tylko nieliczni (2,4%) zwracają uwagę na względy natury ekonomicznej (miejsca pracy).

Jeśli poszczególne cechy uszeregować według ważności wskazań, to 17,9% respondentów za główną przyczynę deklarowanej migracji uznaje czynnik ekonomiczny. O zmianie miejsca zamieszkania według 16,4% respondentów zadecydowałby brak perspektyw rozwojowych miasta, a w opinii 10,8% respondentów – niska atrakcyjność miasta pod względem oferty kulturalnej.

Wśród piętnastu wyróżnionych aspektów funkcjonowania miasta najlepiej zostały ocenione funkcje handlowo-usługowe oraz stan kanalizacji i wodociągów. Najgorzej zaś stan dróg w mieście oraz możliwości w zakresie spędzania czasu wolnego. Poszczególne dziedziny życia miasta oceniano w skali od 1 - bardzo dobrze do 5 – bardzo źle. Gradację ocen przedstawia rys. 3. Szczegółowy rozkład odpowiedzi respondentów przedstawiają poniższe wykresy.

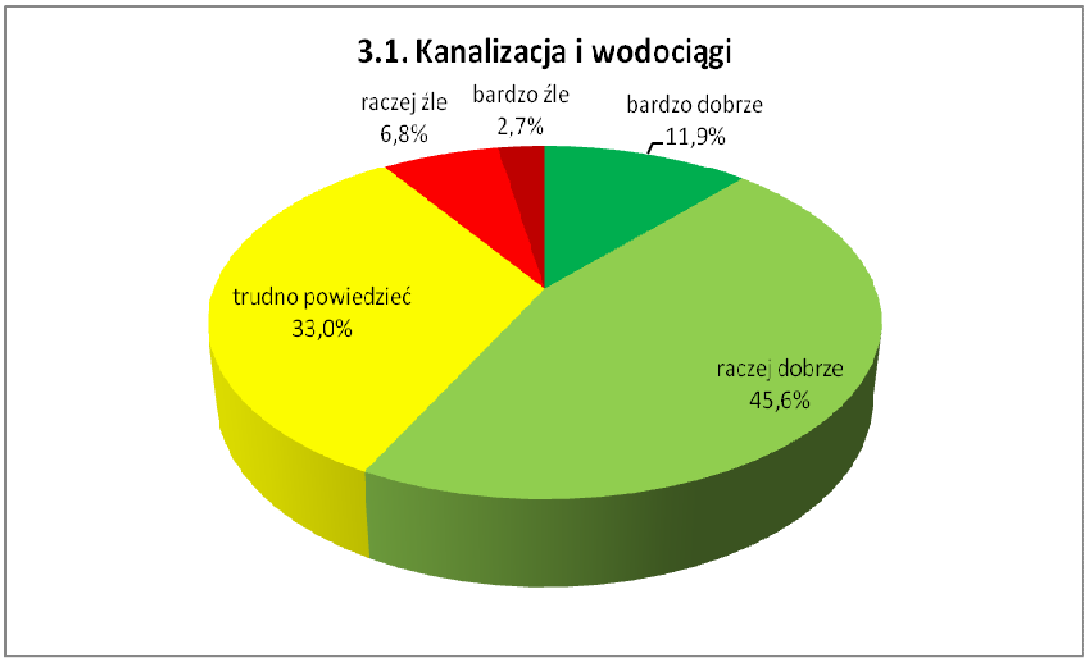

Ponad połowa respondentów (57,5%) ocenia infrastrukturę wodno-kanalizacyjną raczej dobrze i bardzo dobrze. Jedna trzecia badanych (33%) nie ma zdania na ten temat, a 9,5% respondentów postrzega tę dziedzinę funkcjonowania miasta w kategoriach negatywnych.

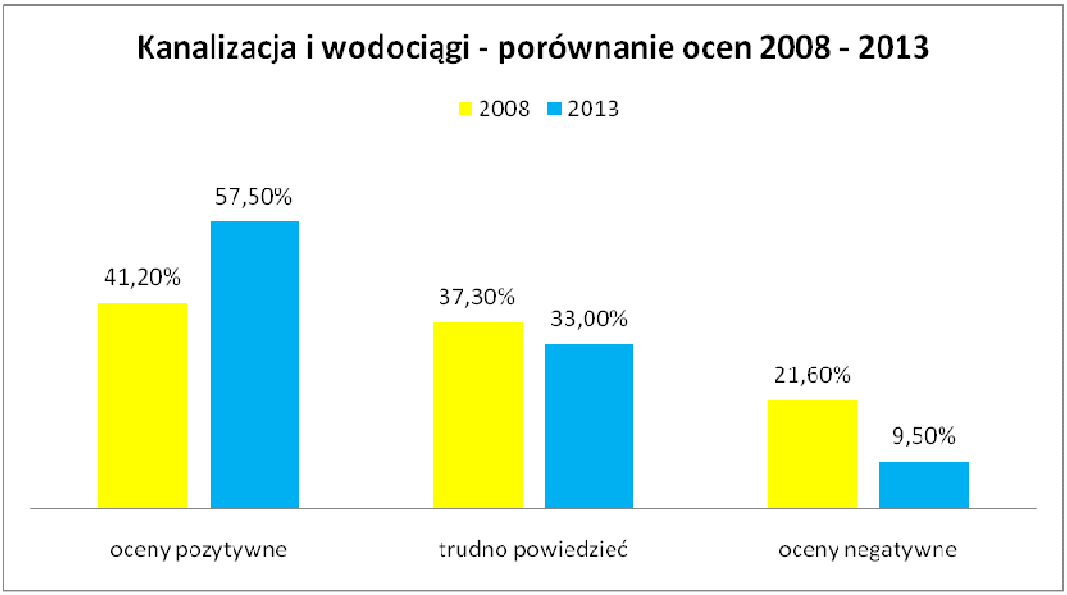

W porównaniu z pomiarem sprzed pięciu lat, zauważalnie wzrósł odsetek respondentów, którzy postrzegają stan infrastruktury wodno-kanalizacyjnej w kategoriach pozytywnych. Warto też zauważyć, że dość znacząco spadł odsetek oceniających tę sferę negatywnie.

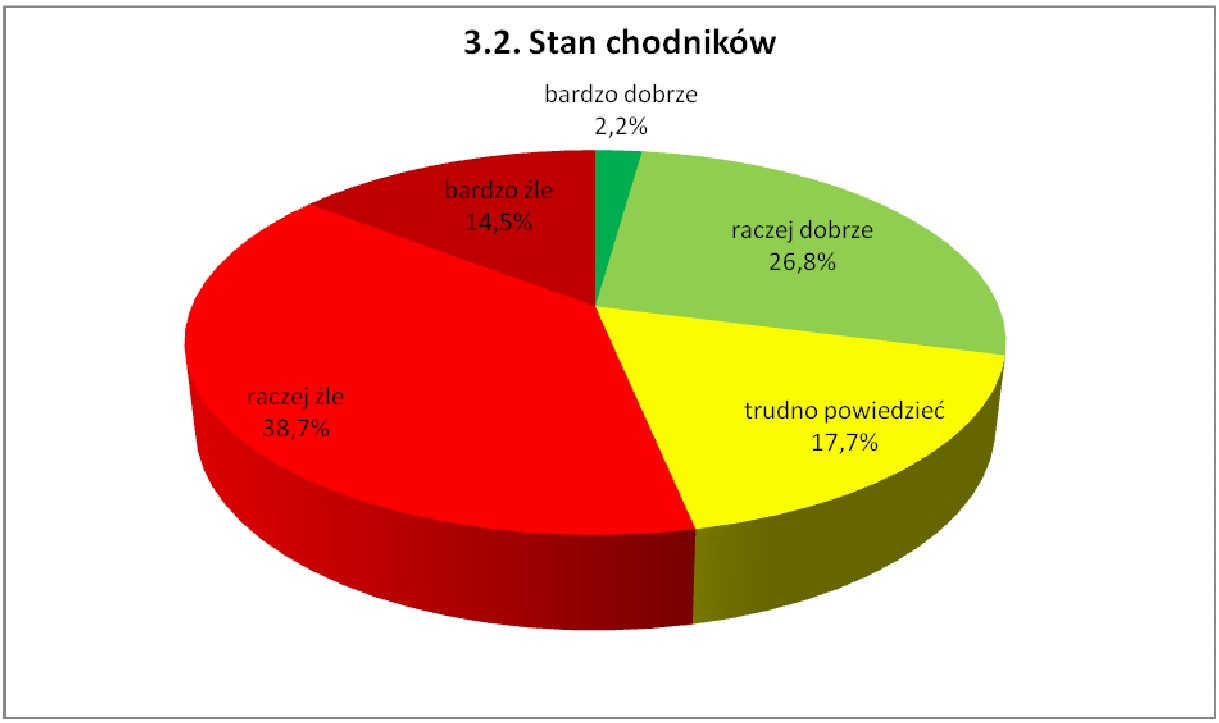

W opinii ponad połowy ankietowanych (53,2%) stan chodników przedstawia się jako raczej zły i bardzo zły. Mniej niż jedna trzecia ankietowanych (29%) ocenia go raczej dobrze – 26,8% i tylko 2,2% - bardzo dobrze.

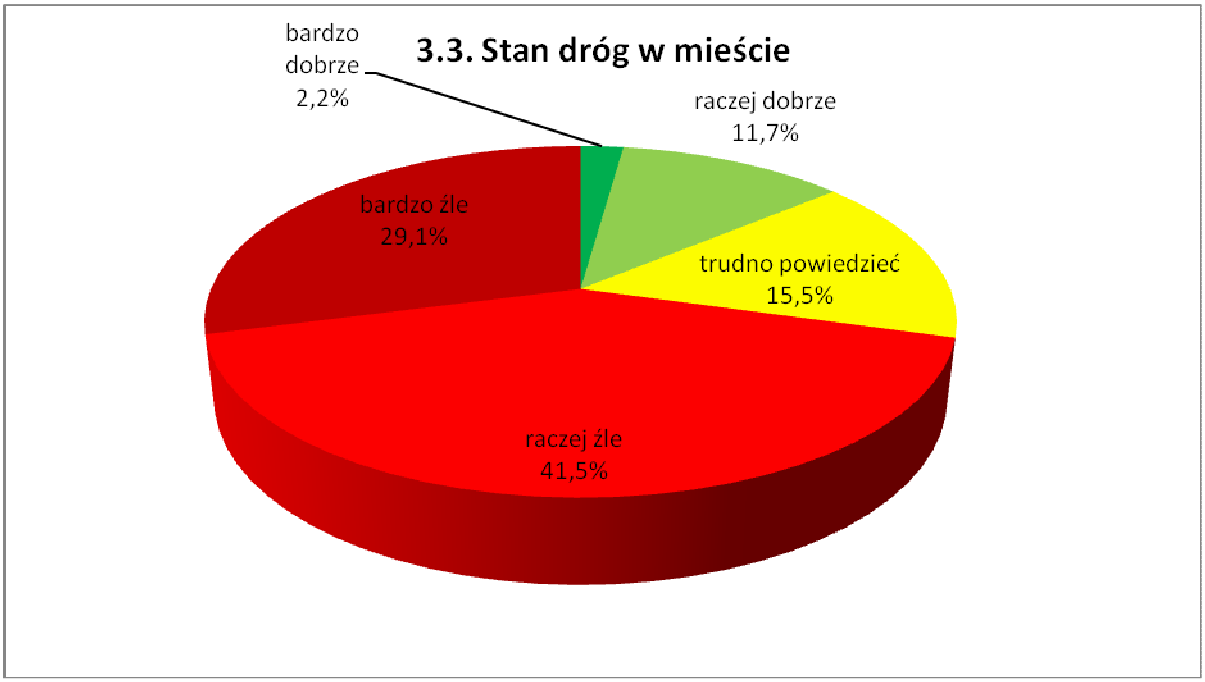

Aż 70% ankietowanych wskazało na niski stan infrastruktury drogowej. A tylko 2% badanych było zdania, że jest bardzo dobrze i 12% - raczej dobrze.

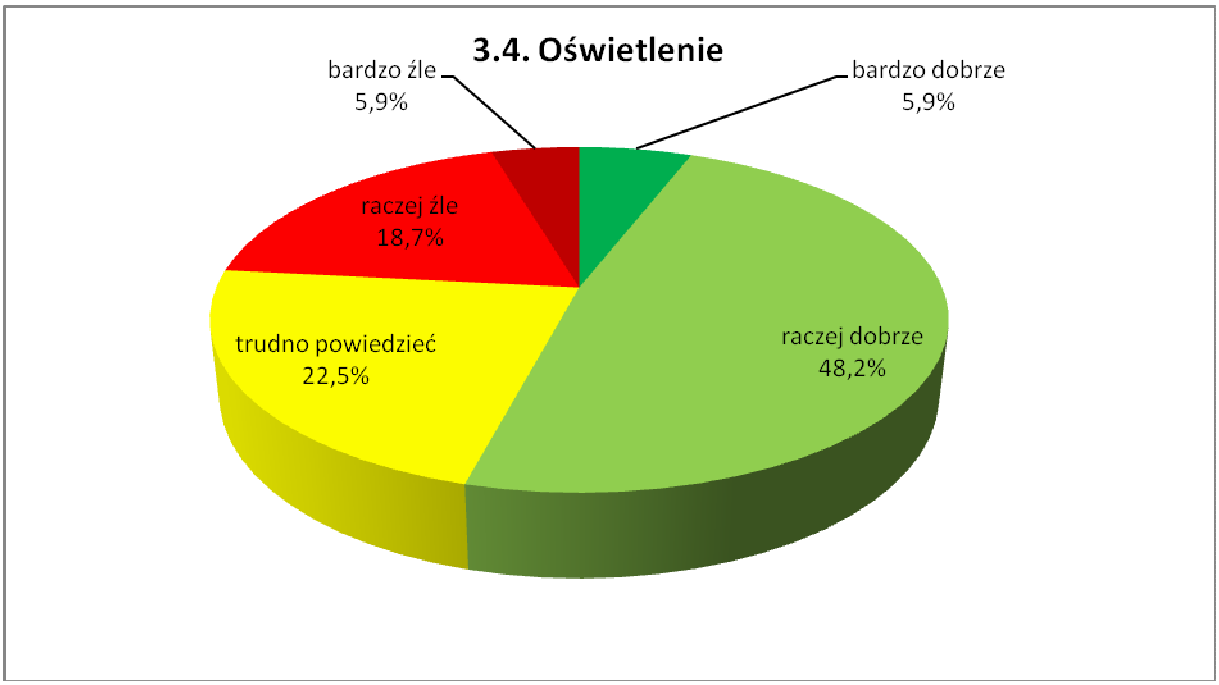

Większość respondentów (54%) oceniło oświetlenie miasta raczej dobrze (48,2%) i bardzo dobrze (5,9%). Prawie co czwarta z badanych osób (24,6%) była zdania przeciwnego.

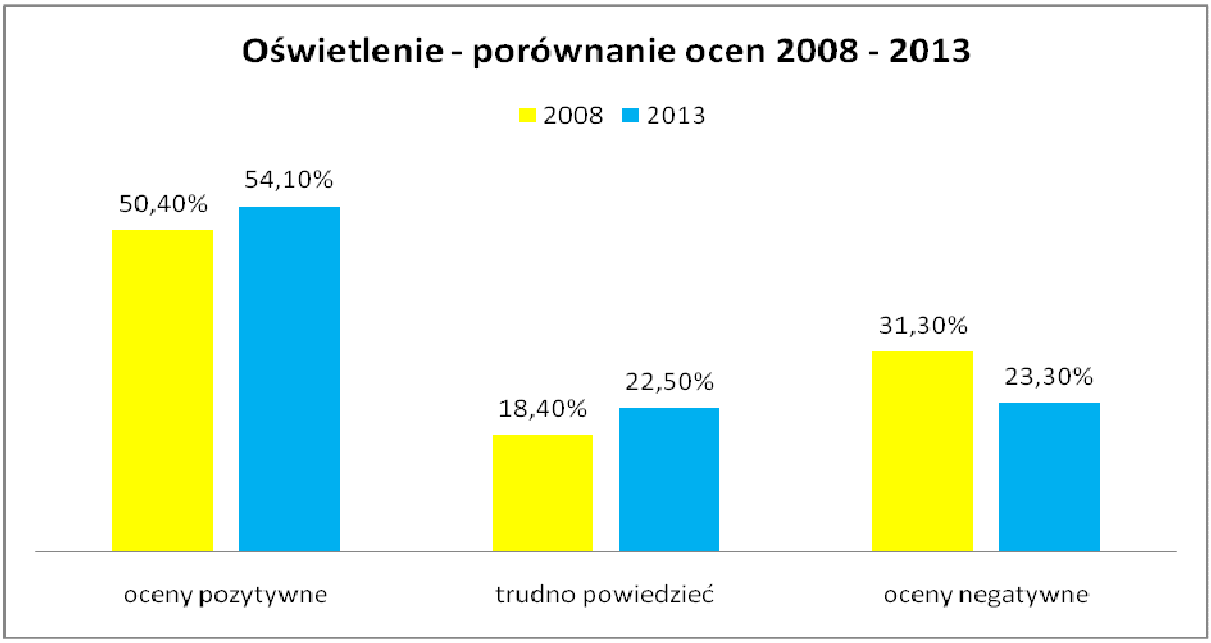

W porównaniu do 2008 roku, badania tegoroczne pokazują niewielki wzrost odsetka respondentów postrzegających ten aspekt przestrzeni publicznej w kategoriach pozytywnych. Możemy też zauważyć dość wyraźny spadek ocen negatywnych.

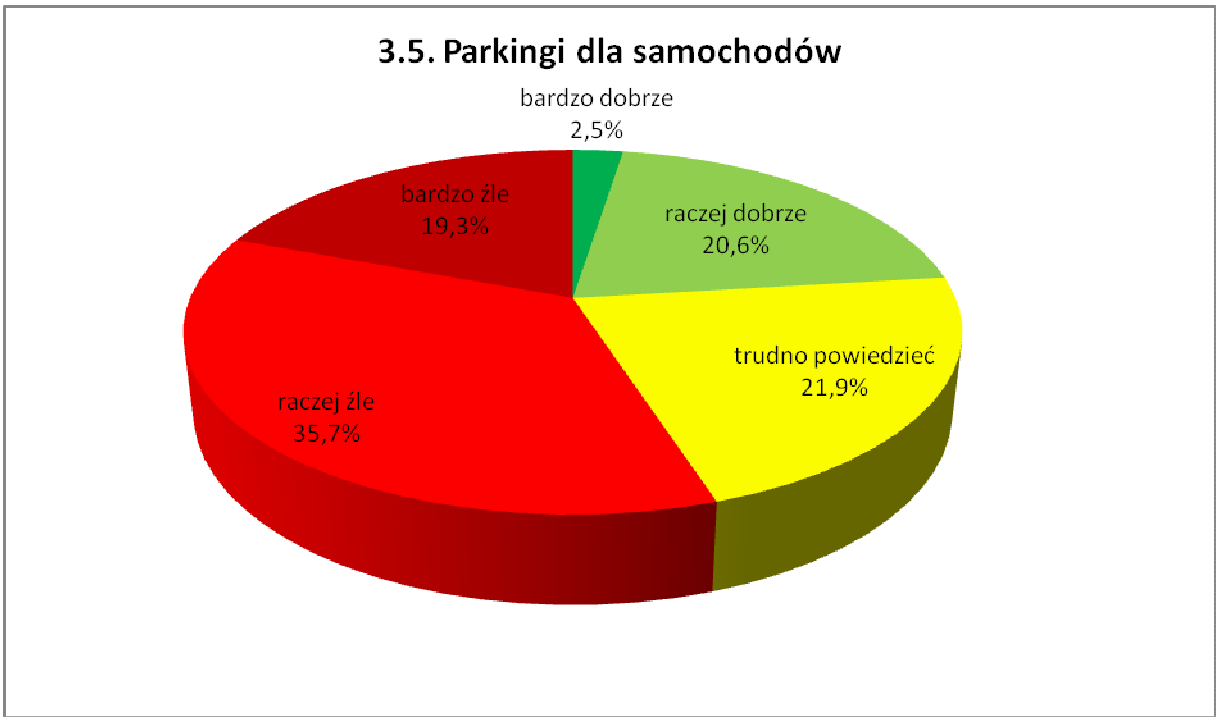

Ponad połowa ankietowanych (55%) oceniła negatywnie sytuację związaną z parkingami dla samochodów. Zdaniem jednej piątej respondentów (20,6%) przedstawia się raczej dobrze, a według 2,5% - bardzo dobrze.

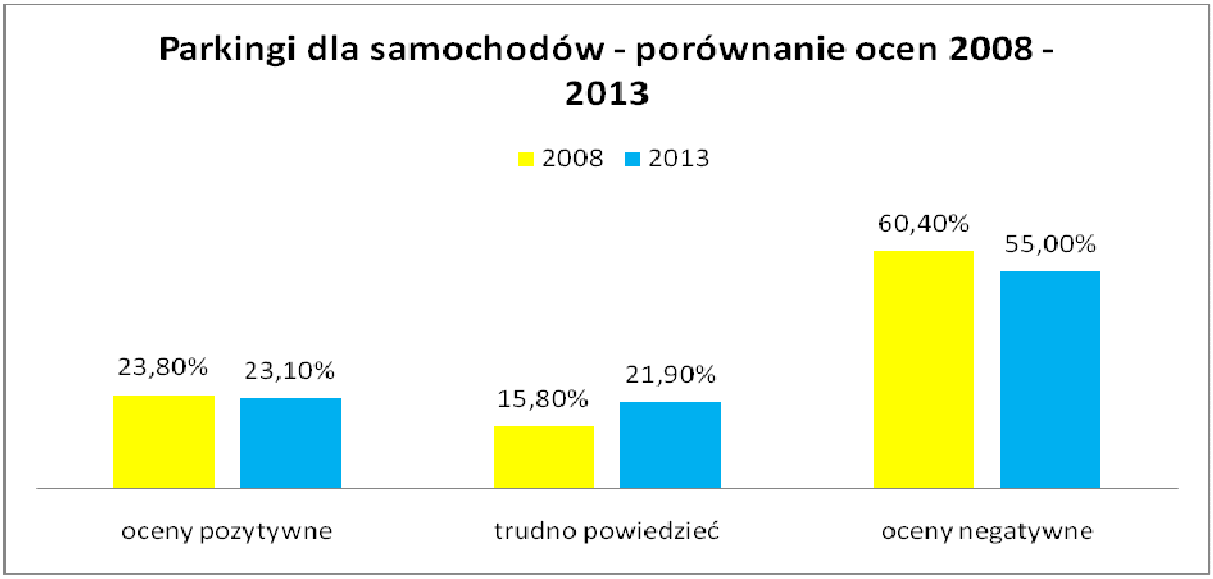

Odsetek osób oceniających pozytywnie ilość miejsc parkingowych w mieście, w obu badaniach (23,8% - 23,1%), pozostaje na tym samym poziomie. Zaś odsetek respondentów

oceniających tę sytuację negatywnie (60,4%-55,0%) obniżył się o kilka punktów procentowych.

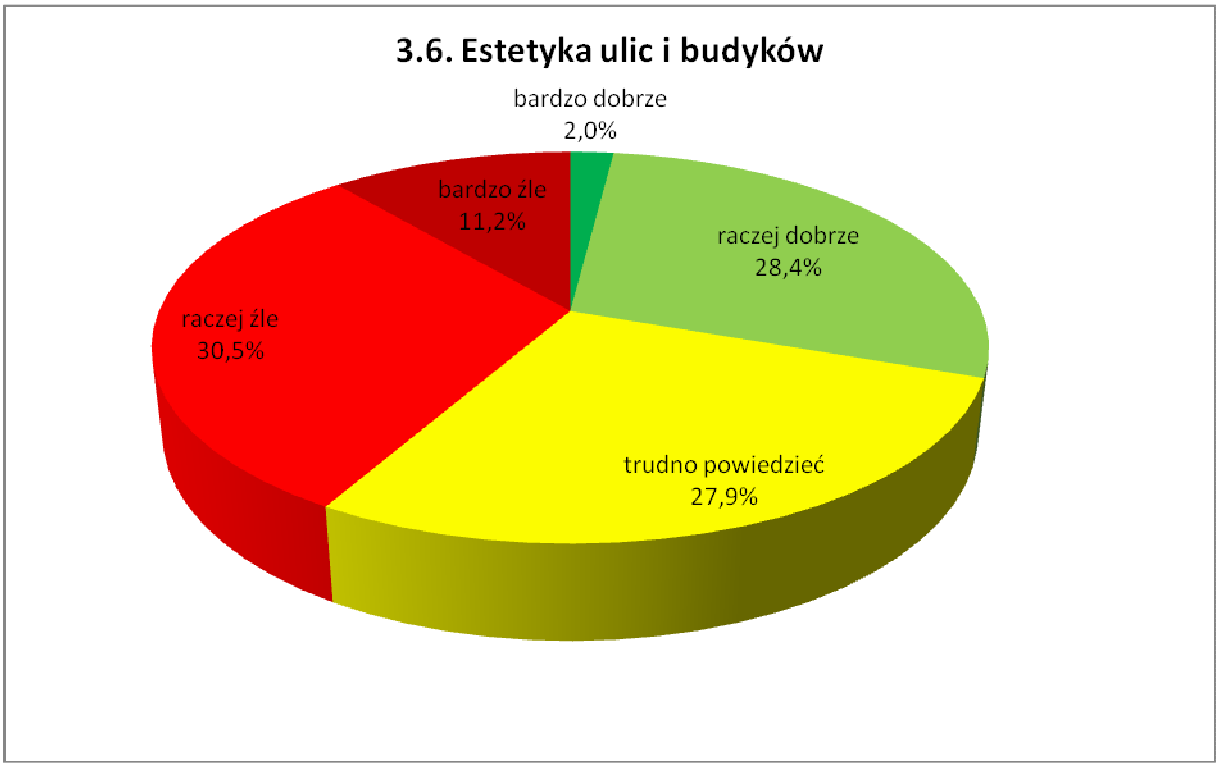

Kolejne pytanie wiązało się z ładem estetycznym. Można go opisywać za pomocą takich par opozycji, jak np.: ładne – brzydkie; czyste – brudne; kolorowe – szare; bogate (np. w szatę informacyjną) – ubogie; zadbane - niezadbane.

Ankietowani ocenili Starogard Gdański pod względem estetycznym dość krytycznie. W opinii 41,7% badanych estetyka ulic i budynków zasługuje na ocenę raczej złą (30,5%) i bardzo złą (11,2%). Mniej niż jedna trzecia 30,4% dostrzega zmiany, które wskazują na poprawę ładu estetycznego (oceny raczej dobre -28,4% i bardzo dobre – 2,0%).

Jak wynika z badań ogólnopolskich (CBOS, 2010: 3)[1] na temat architektury jako czynnika regulującego poczucie porządku życia zbiorowego i wpływającego na samopoczucie ludzi, „zdecydowana większość ankietowanych (82%) deklaruje, że interesuje się tym, jak wygląda przestrzeń publiczna, w której żyją. Respondenci twierdzą, że zwracają uwagę na to, jak prezentują się budynki, drogi, place oraz jak są zbudowane i urządzone poszczególne miejsca w ich miejscowości. Niemal jedna trzecia (30%) przejawia szczególną wrażliwość w tym względzie i deklaruje, że kwestia wyglądu najbliższego otoczenia jest dla nich bardzo

[1] Komunikat z badań: *Polacy o architekturze*, CBOS 2010.

istotna. Mniej niż jedna piąta badanych (18%) nie zwraca uwagi na to, jak prezentuje się otoczenie w ich miejscowości i, jak można sądzić, jest im raczej obojętne, co, jak i gdzie się buduje”.

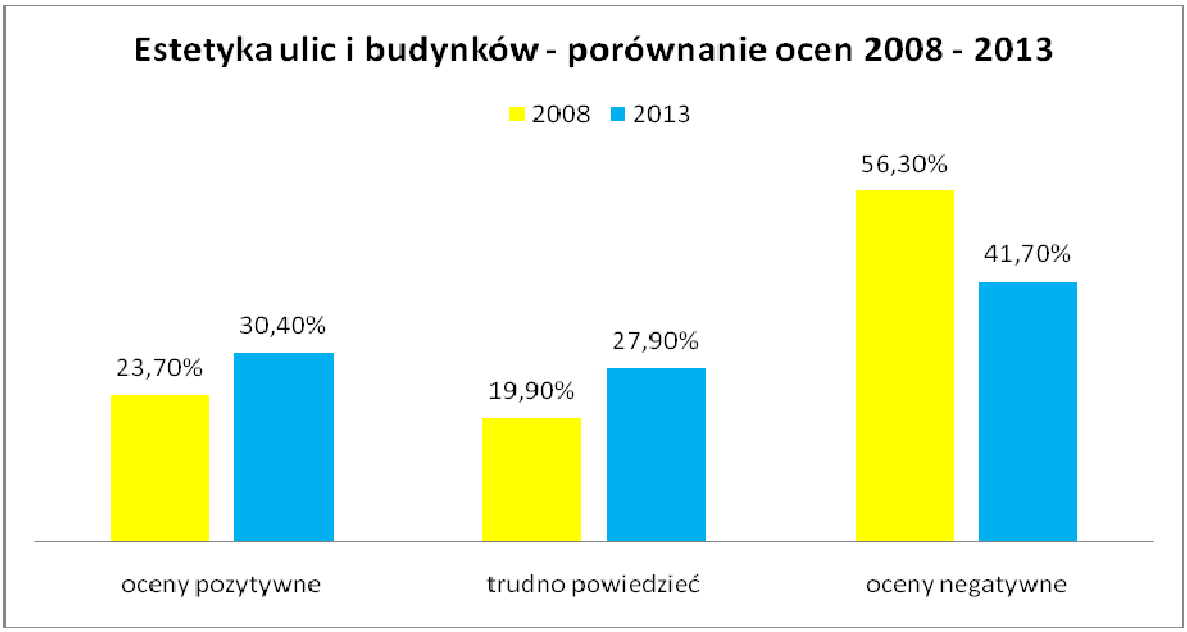

W naszych badaniach (2013) na aspekt estetyczny wskazuje nieco więcej ankietowanych niż pięć lat temu, jednak jego miejsce w rankingu czynników decydujących o wyborze miejsca zamieszkania nie odgrywa większej roli. Możemy zarejestrować wzrost odsetka ocen pozytywnych (o ponad 6 punktów procentowych) i dość wyraźny spadek ocen negatywnych (o 14 punktów procentowych) w roku 2013.

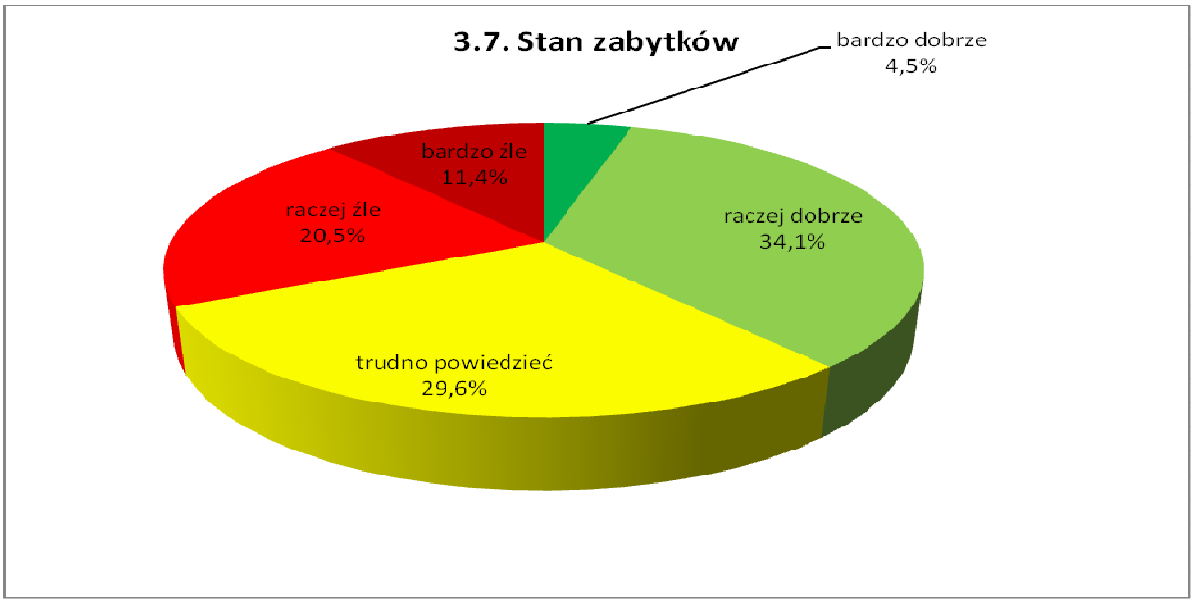

Respondenci niezbyt wysoko oceniają stan zabytków w mieście. Jedna piąta (20,5%) ocenia go raczej źle, a 11,4% - bardzo źle. Bardzo mały odsetek badanych mieszkańców (4,5%) ocenia miasto pod tym względem bardzo dobrze. W opinii jednej trzeciej ankietowanych (34,1%) można go ocenić raczej dobrze.

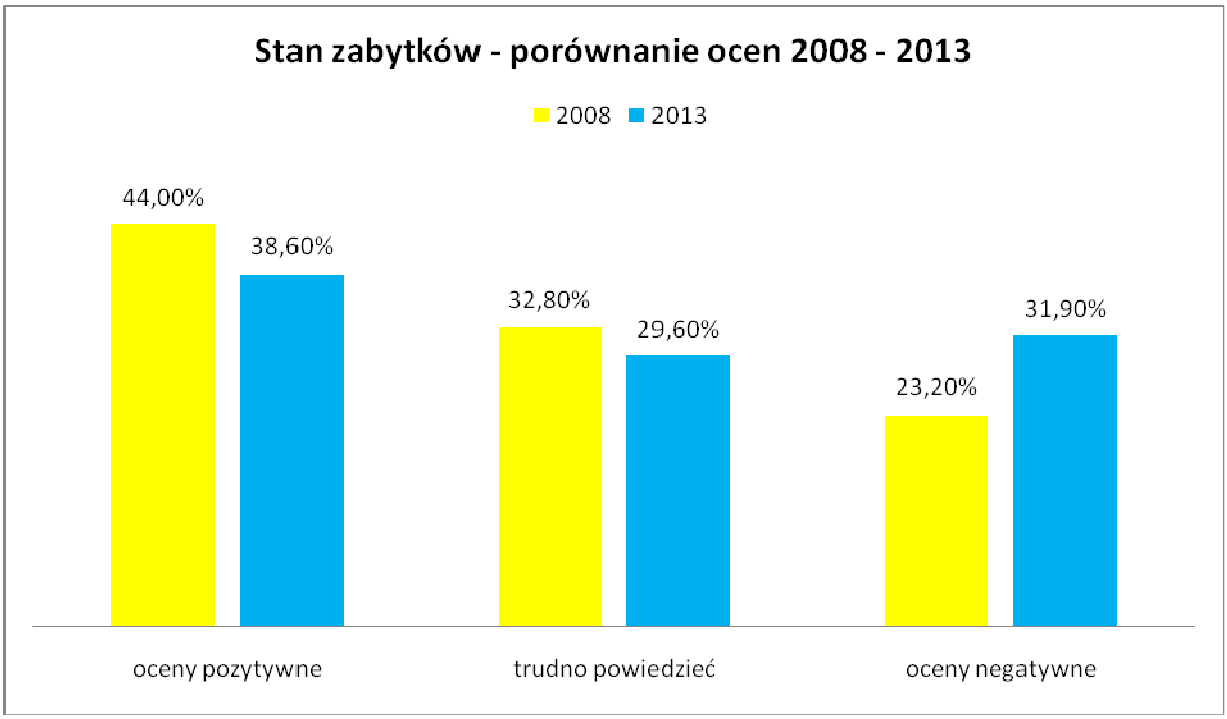

Jak wynika z obu sondaży, zmiany ocen są niewielkie i raczej niejednoznaczne. Jednak tegoroczne opinie mogą wskazywać, w stosunku do poprzednich pomiarów, na większe zainteresowanie problemem ochrony architektury zabytkowej. Zarejestrowano spadek ocen pozytywnych i wzrost ocen negatywnych. Być może na wzrost ocen negatywnych miał pewien wpływ pożar zabytkowego młyna, jednego z najbardziej charakterystycznych obiektów historycznych w Starogardzie Gdańskim (maj, 2013).

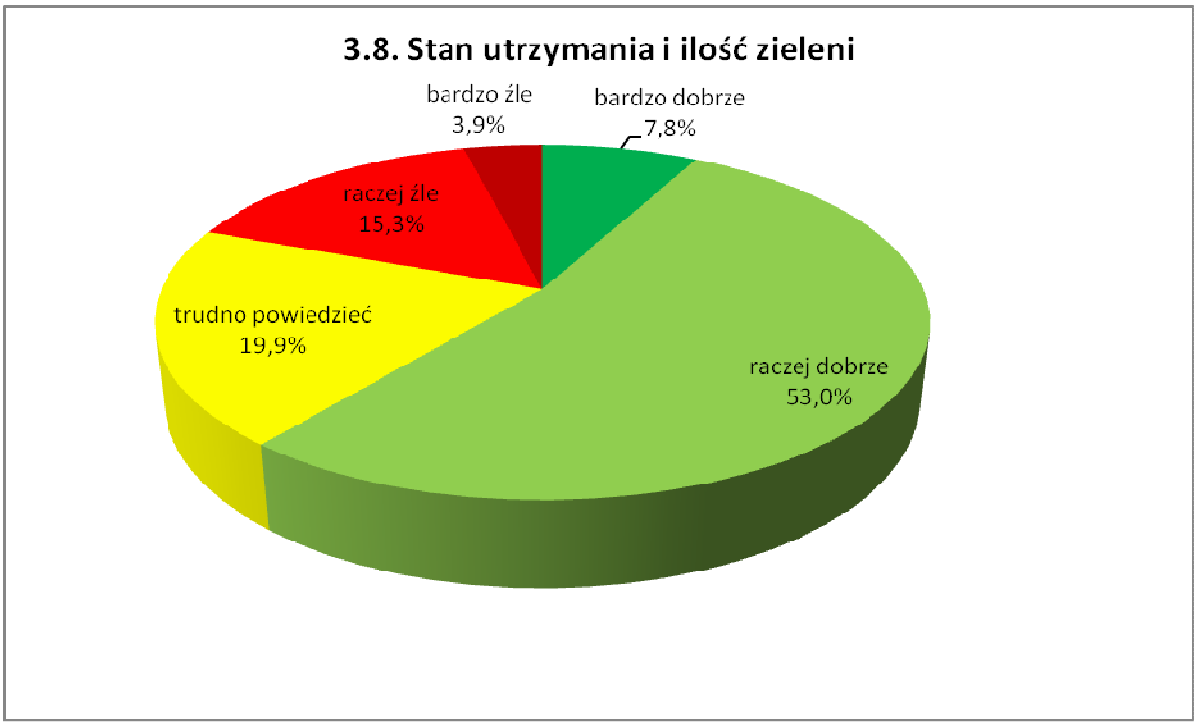

Krajobrazowe cechy miasta związane z utrzymaniem zieleni oceniło pozytywnie większość badanych mieszkańców (60,8%). Mniej niż jedna piąta (19,2%) wypowiedziała się na ten temat krytycznie. .

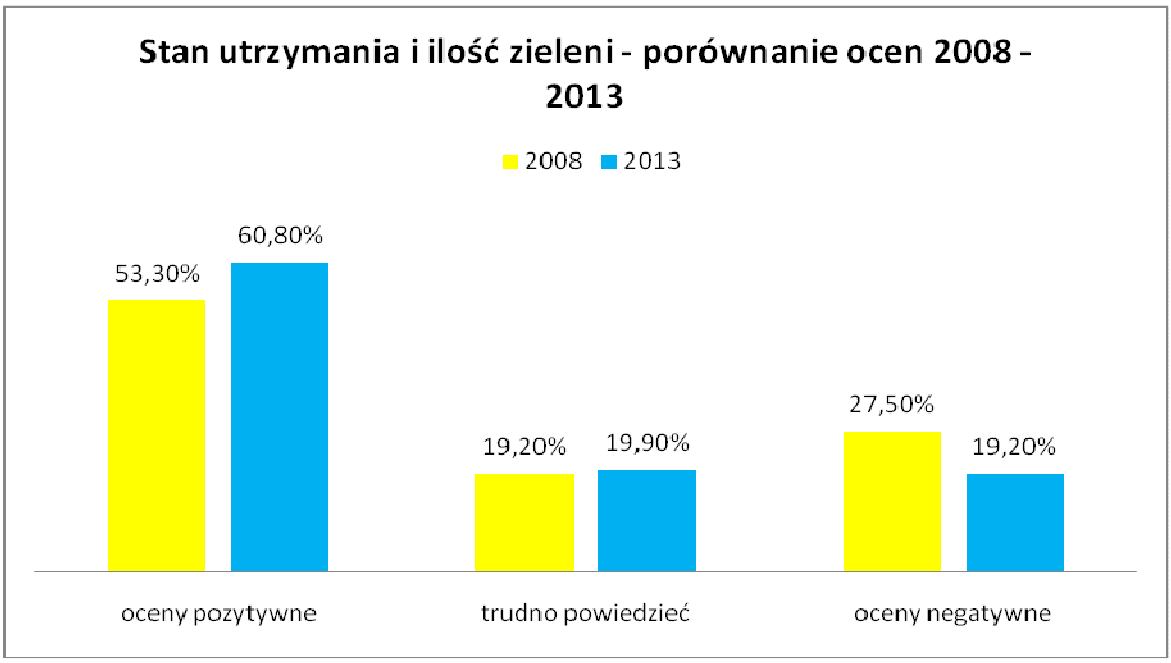

W stosunku do 2008 roku możemy odnotować niewielki wzrost ocen pozytywnych i dość wyraźny spadek negatywnych. Tegoroczne wyniki ze spadkiem ocen negatywnych (o 8

punktów procentowych) można uznać za pewien wskaźnik poprawy wizerunku miasta pod względem obecności kwiatów i innych roślin w przestrzeni publicznej.

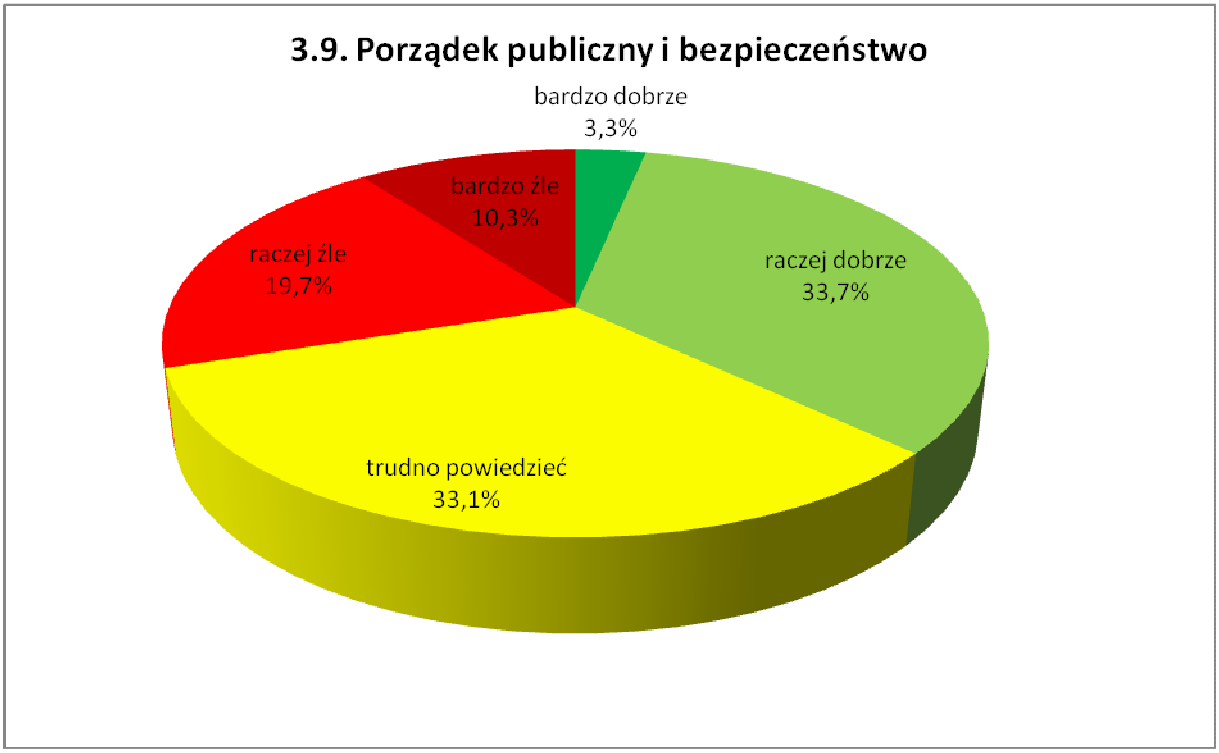

Porządek publiczny i bezpieczeństwo umożliwiają trwanie i rozwój miasta. Każdy z mieszkańców chce czuć się bezpiecznie w miejscach użyteczności publicznej: parkach, komunikacji miejskiej, urzędach, pubach etc. Pojęcia te zawierają w sobie poza komponentem psychicznym (poczucie bezpieczeństwa) także szereg innych - niepsychicznych składników, do których możemy zaliczyć m.in. czytelny układ przestrzeni, w której się poruszamy, oświetlenie, stan chodników i dróg, możliwość skorzystania z urządzeń alarmowych.

Jedna trzecia badanych (33,7%) ocenia porządek publiczny i bezpieczeństwo raczej dobrze i 3,3% - bardzo dobrze. Nieco mniejsza grupa (30%) jest zdania, że w mieście pod tym względem jest raczej źle – 19,7% i bardzo źle – 10,3%. Jedna trzecia respondentów (33,15) nie ma zdania na ten temat.

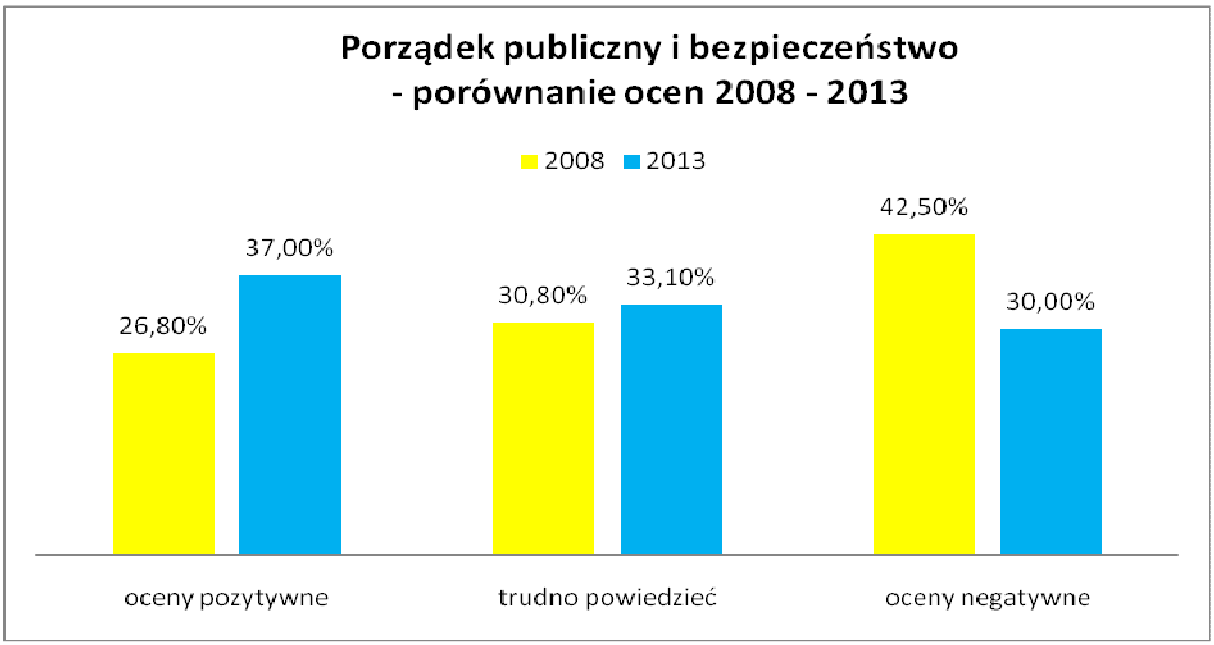

Biorąc po uwagę oceny sprzed pięciu lat, możemy dostrzec zauważalną poprawę subiektywnych ocen porządku publicznego i poczucia bezpieczeństwa w Starogardzie Gdańskim. Warto tez podkreślić dość wyraźny spadek ocen negatywnych.

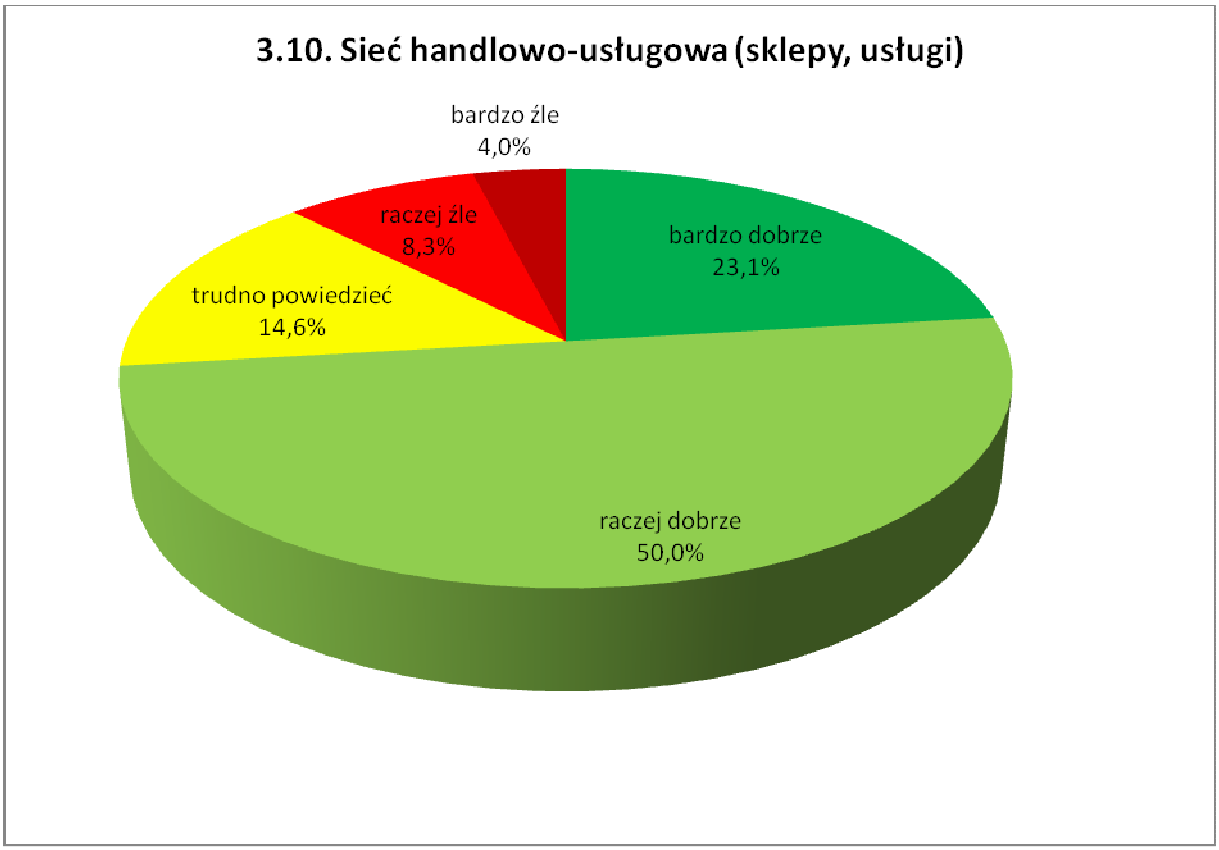

Zdecydowana większość respondentów (73,1%) ocenia raczej dobrze (50%) i bardzo dobrze (23,%) funkcjonowanie sieci handlowo-usługowej. Słabsze oceny (12,3%) dotyczące – jak należy przypuszczać – ilości i różnorodności sklepów, nie muszą stanowić przesłanki do podejmowania działań na rzecz rozwoju usług handlowych. Obok usług gastronomicznych, jest to najbardziej widoczny przejaw zachodzących zmian w mieście.

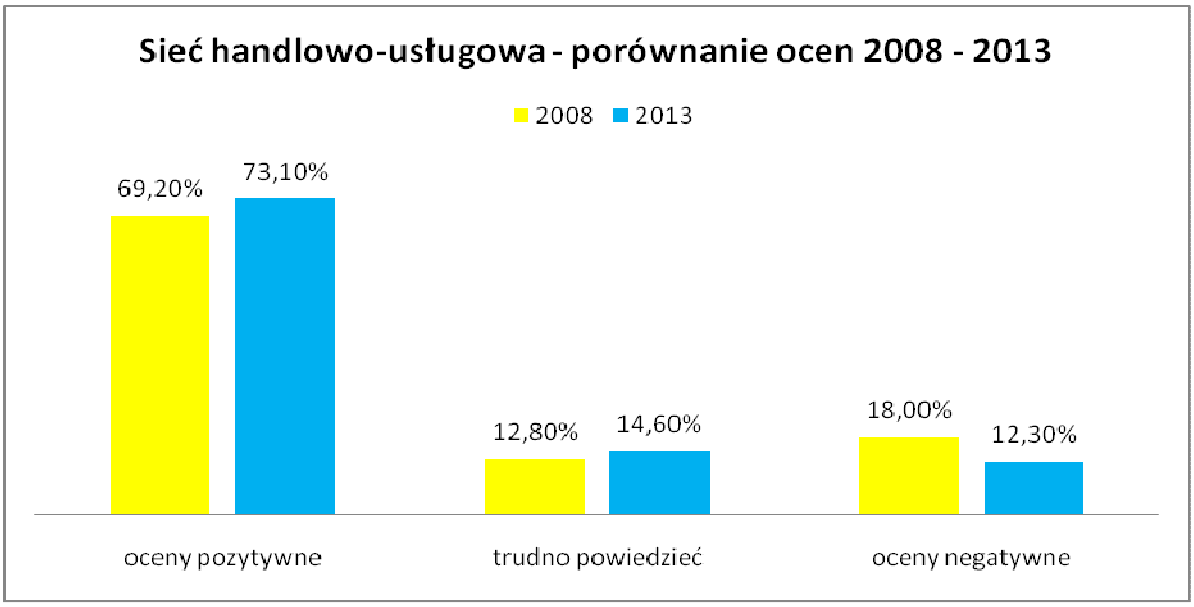

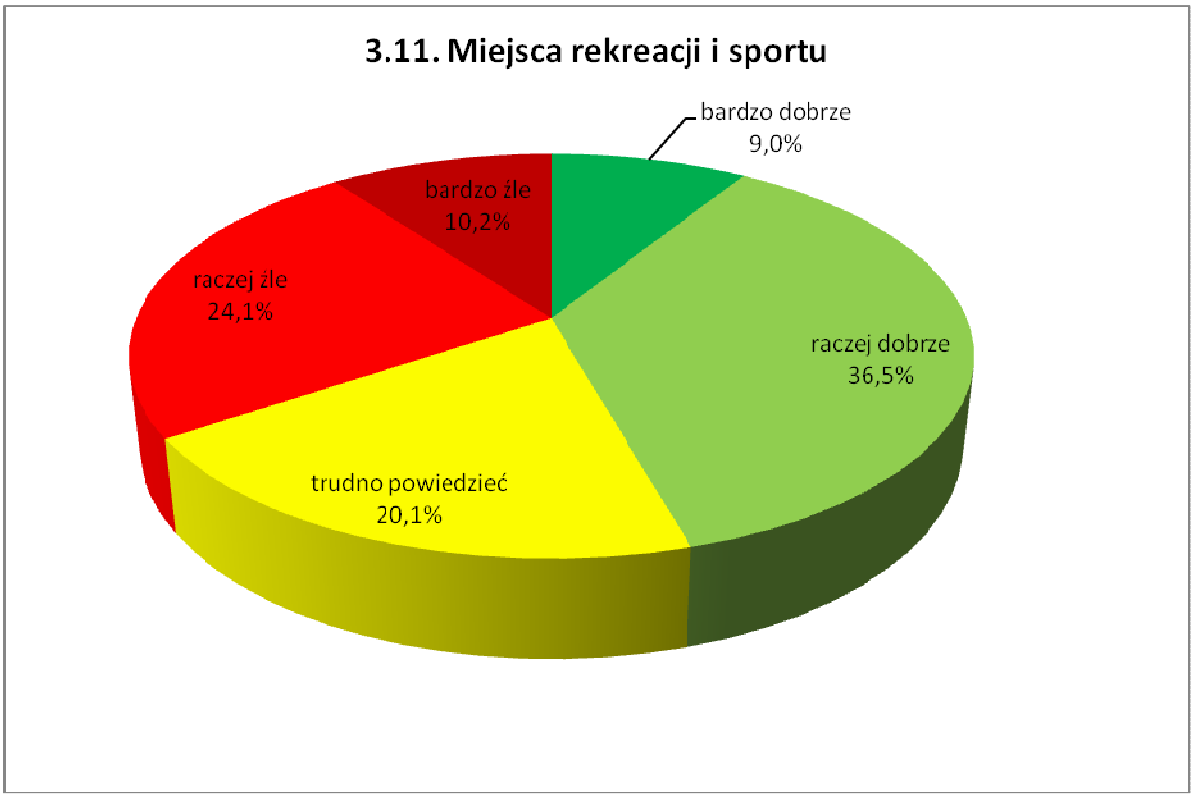

Miejsca rekreacji i sportu zostały ocenione pozytywnie przez 45,5% ankietowanych. Więcej niż jedna trzecia badanych (34,3%) negatywnie ocenia dotychczasowe zmiany, dokonujące się w tej dziedzinie.

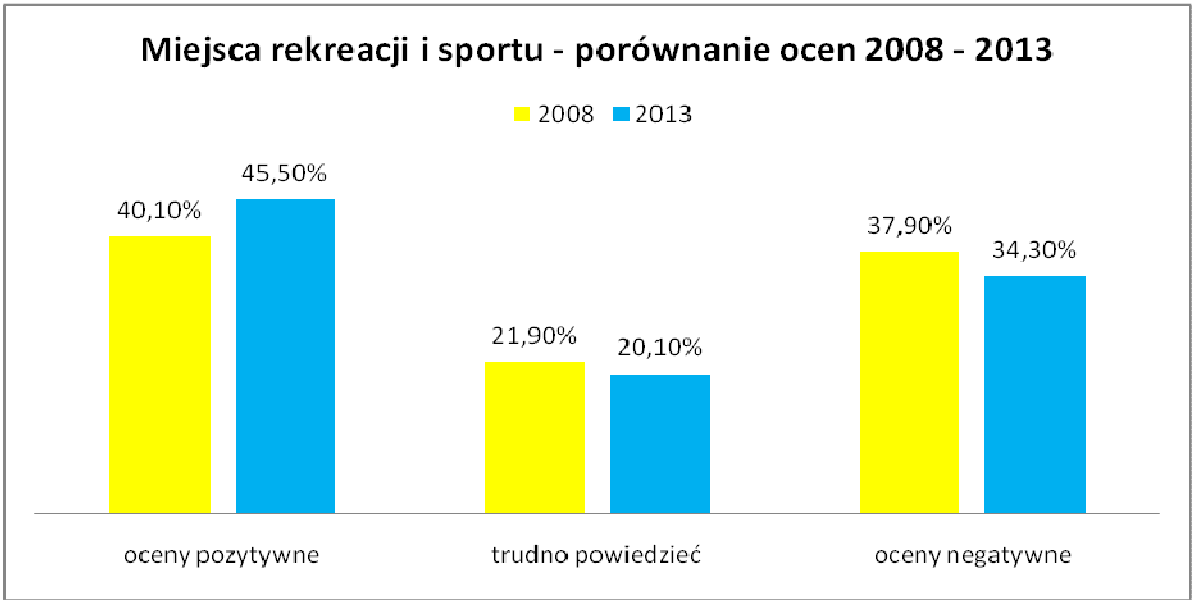

Z tegorocznego sondażu wynika, że ocena zmian w zakresie rozwoju miejsc rekreacji i sportu zasadniczo nie różni się od tej sprzed pięciu lat – w aspekcie pozytywnym i negatywnym.

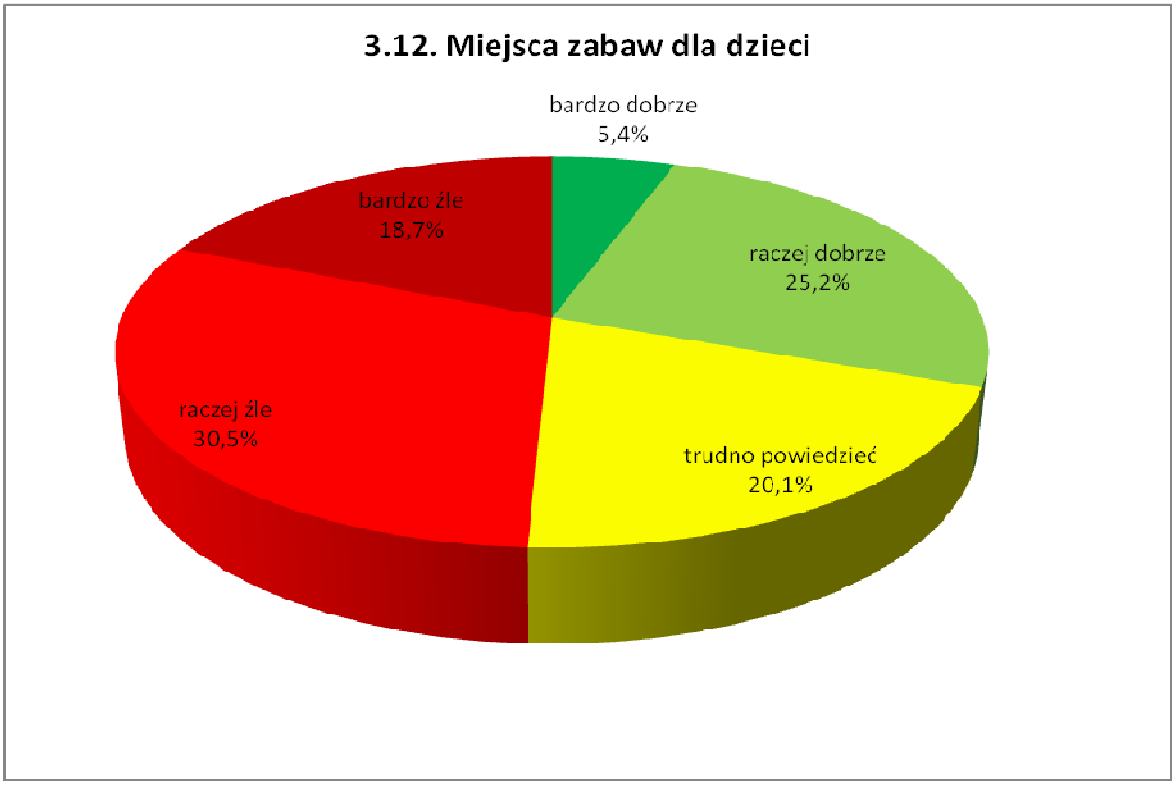

Prawie połowa respondentów (49,2%) wyraża krytyczny stosunek do miejsc zabaw dla dzieci, oceniając je raczej źle – 30,5% i bardzo źle – 18,7%. Mniej niż jedna trzecia ankietowanych (30,6%) jest zdania, że jest raczej dobrze – 25,2% i bardzo dobrze – 5,4%.

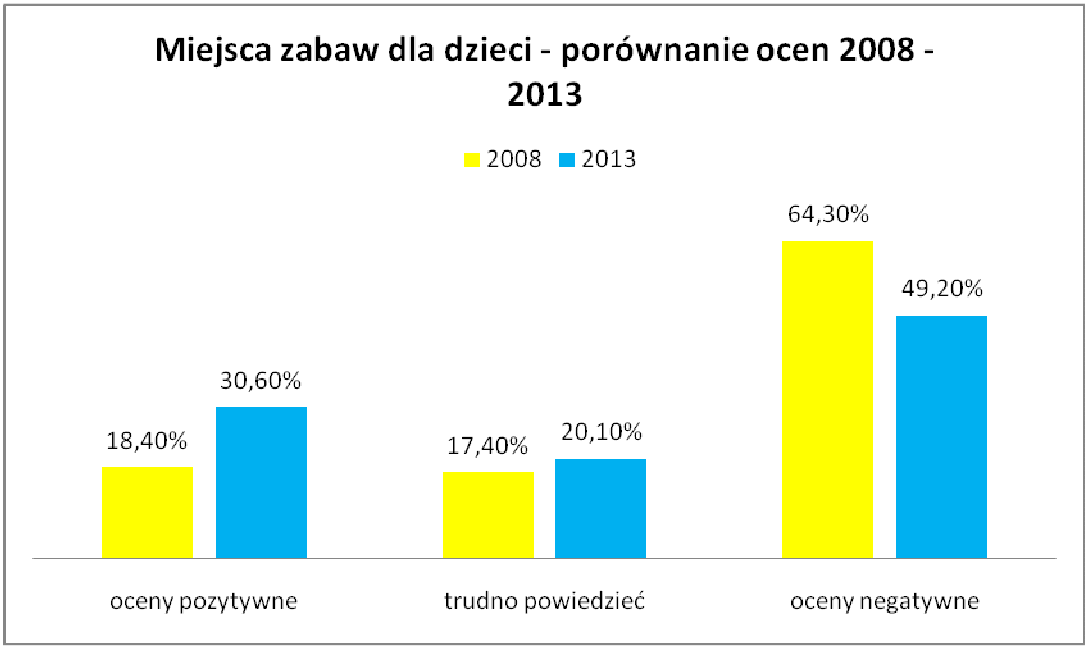

Z porównania pomiarów wynika, że zmienił się dość znacząco obraz miejsc zabaw dla dzieci. Aktualne wyniki wskazują na wzrost odsetka ocen pozytywnych - 12% i spadek odsetka ocen negatywnych o 15%.

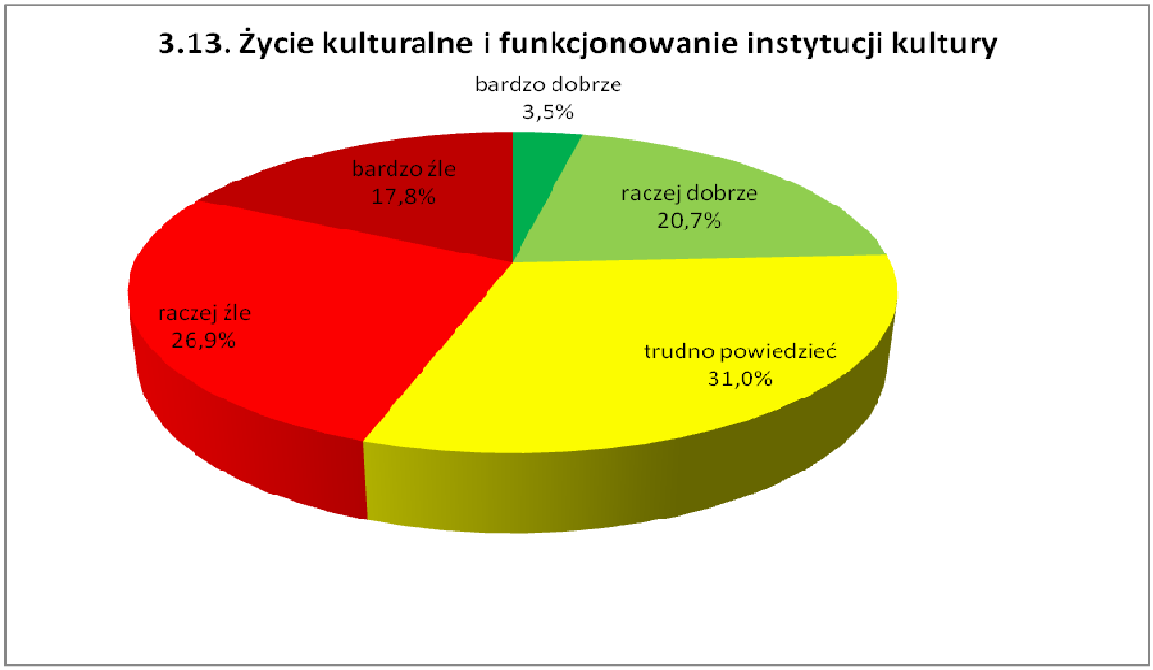

Mniej niż jedna czwarta ankietowanych (24,2%) ocenia życie kulturalne i funkcjonowanie instytucji kultury raczej dobrze - 20,7% i bardzo dobrze – 4,5%. Według 44,7% ankietowanych infrastruktura kulturalna zasługuje na oceny negatywne. Świadczy to o pewnym niedosycie w zakresie kultury lub też wynika z rozbieżności między oczekiwaniami i potrzebami a realną ofertą, jaką proponują starogardzkie instytucje.

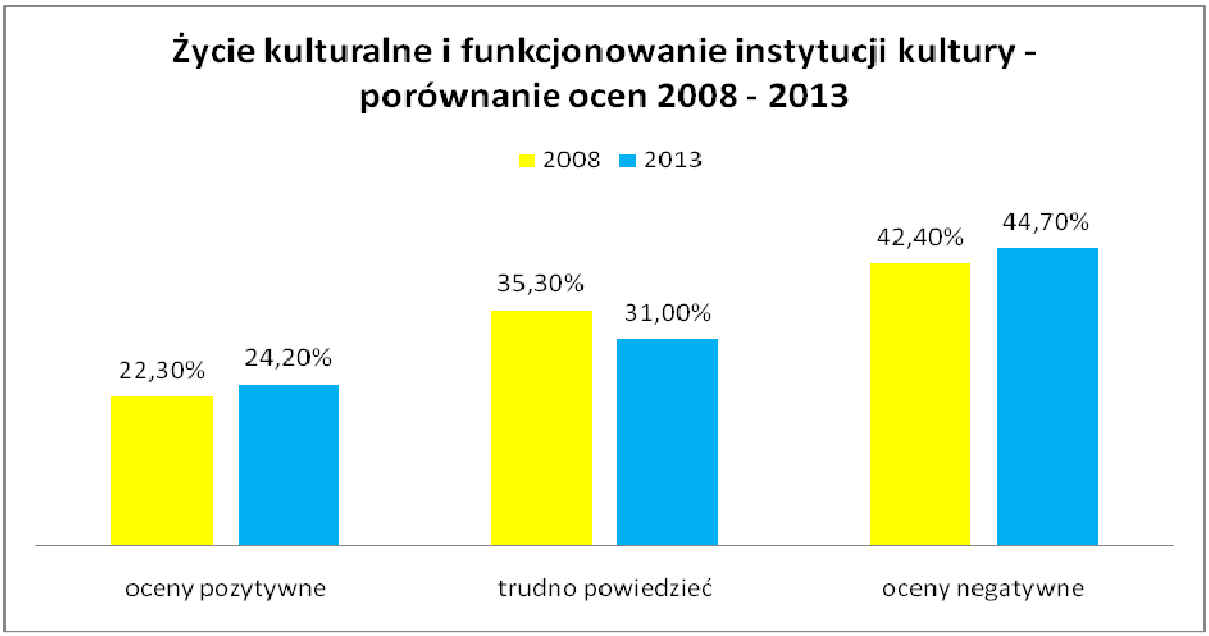

Biorąc pod uwagę wyniki sondażu z 2008 i 2013 roku, w ocenie życia kulturalnego oraz funkcjonowania instytucji kultury, nie daje się zauważyć większych różnic. .

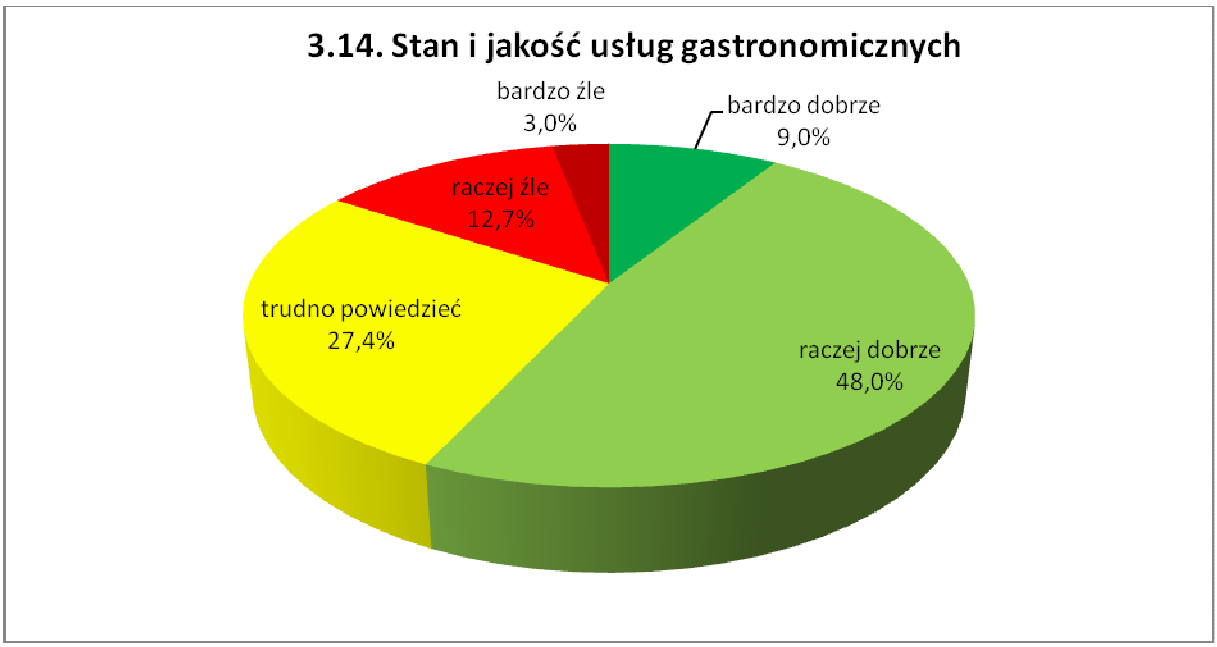

Odpowiedzi na pytanie o stan i jakość usług gastronomicznych dość jednoznacznie wskazują, że jest on oceniany dość wysoko (raczej dobrze – 48,0% i bardzo dobrze – 9,0%). Innego zdania jest 15,7% ankietowanych.

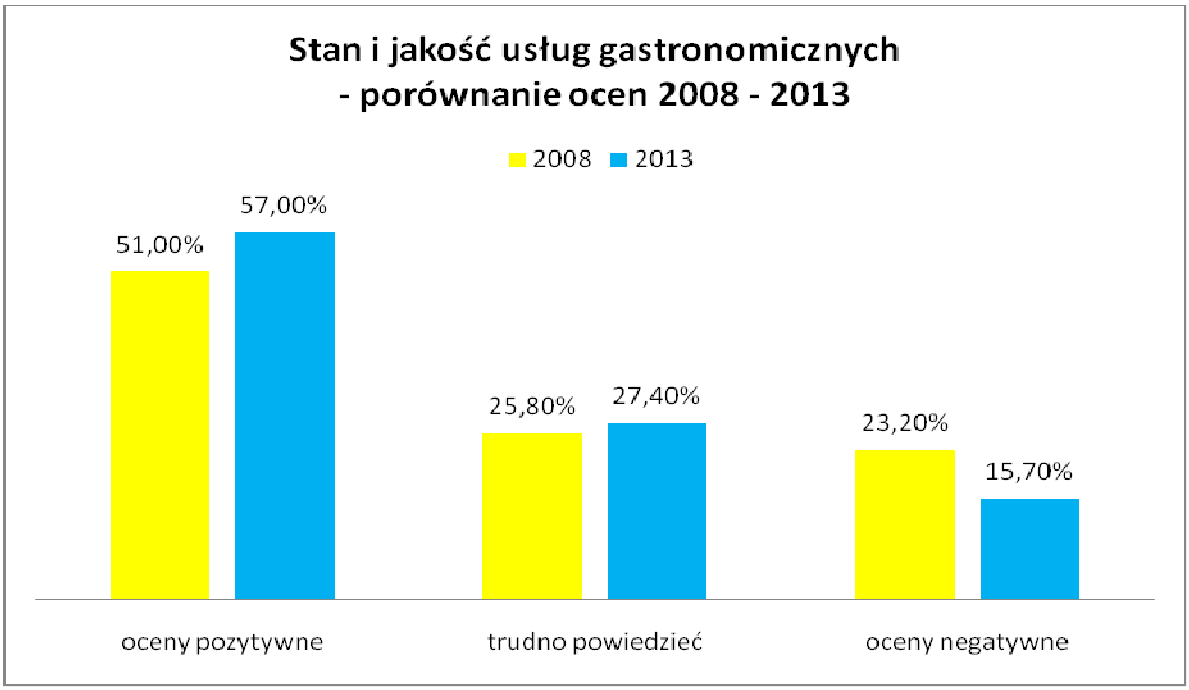

W stosunku do wyników sprzed pięciu lat możemy zarejestrować niewielki wzrost ocen pozytywnych i nieco większy spadek odsetka respondentów oceniających negatywnie tę sferę usług.

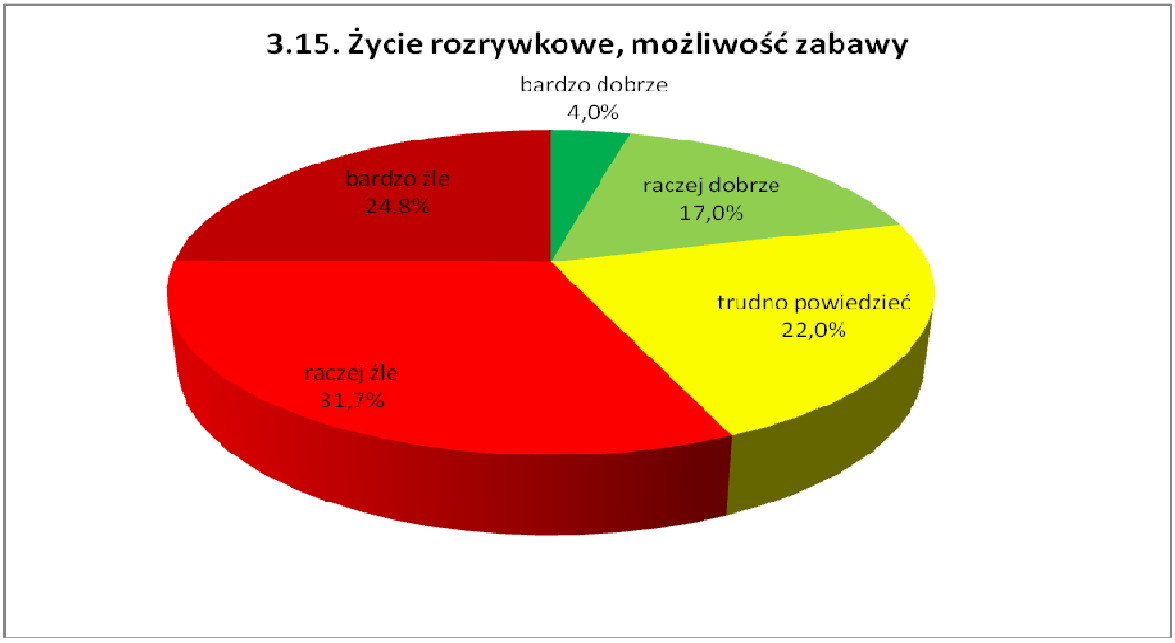

O atrakcyjności miasta stanowi różnorodność i atrakcyjność oferty kulturalnej, zarówno tej wyższej, jak i popularnej. Rozwojowi kultury popularnej sprzyja infrastruktura rozrywkowo–gastronomiczna. Ocena tej dziedziny życia wypadła dość słabo (56,5%). Zachodzące zmiany zostały dostrzeżone przez 28,8% ankietowanych.

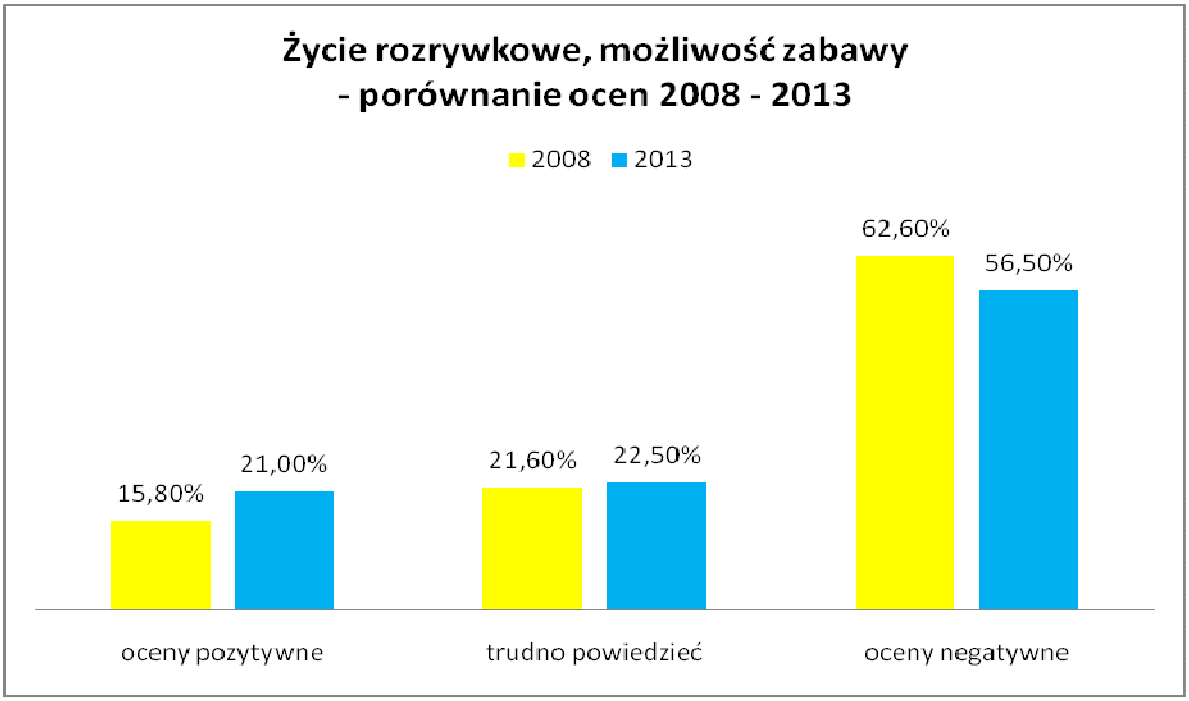

Zmiany w ofercie kulturalnej, które nastąpiły w ciągu ostatnich kilku lat, zostały w tegorocznym badaniu ocenione o kilka punktów procentowych wyżej. Także oceny negatywne spadły o 6 punktów procentowych.

Jakie formy kultury - imprezy i wydarzenia respondenci najbardziej preferują? Okazuje się, że najchętniej widzą siebie w roli uczestników imprez plenerowych. Świadczą o tym odpowiedzi większości badanych (62%), wskazujących na „koncerty na świeżym powietrzu". Ponad jedna trzecia respondentów (36,3%) deklaruje, że lubi uczestniczyć w festynach i jarmarkach. Na trzecim miejscu wskazań znajdują się zajęcia rekreacyjno-sportowe – aktywizujące różne grupy mieszkańców 32,5% i na kolejnym „kino na świeżym powietrzu" – 26,3%.

Niektórzy respondenci (9,7%) w kategorii „inne" wyartykułowali następujące potrzeby i oczekiwania związane z rekreacją i wypoczynkiem: „Aquapark, Kinoplex"; „Możliwość obejrzenia spektaklu teatralnego"; „Wycieczki dla dzieci z biednych rodzin"; „Zabawy taneczne z udziałem orkiestry"; „Ściana wspinaczkowa"; „Urządzenia do ćwiczeń

siłowych/fitness na wolnym powietrzu”; „Jarmarki zdrowia – promowanie zdrowego stylu życia”.

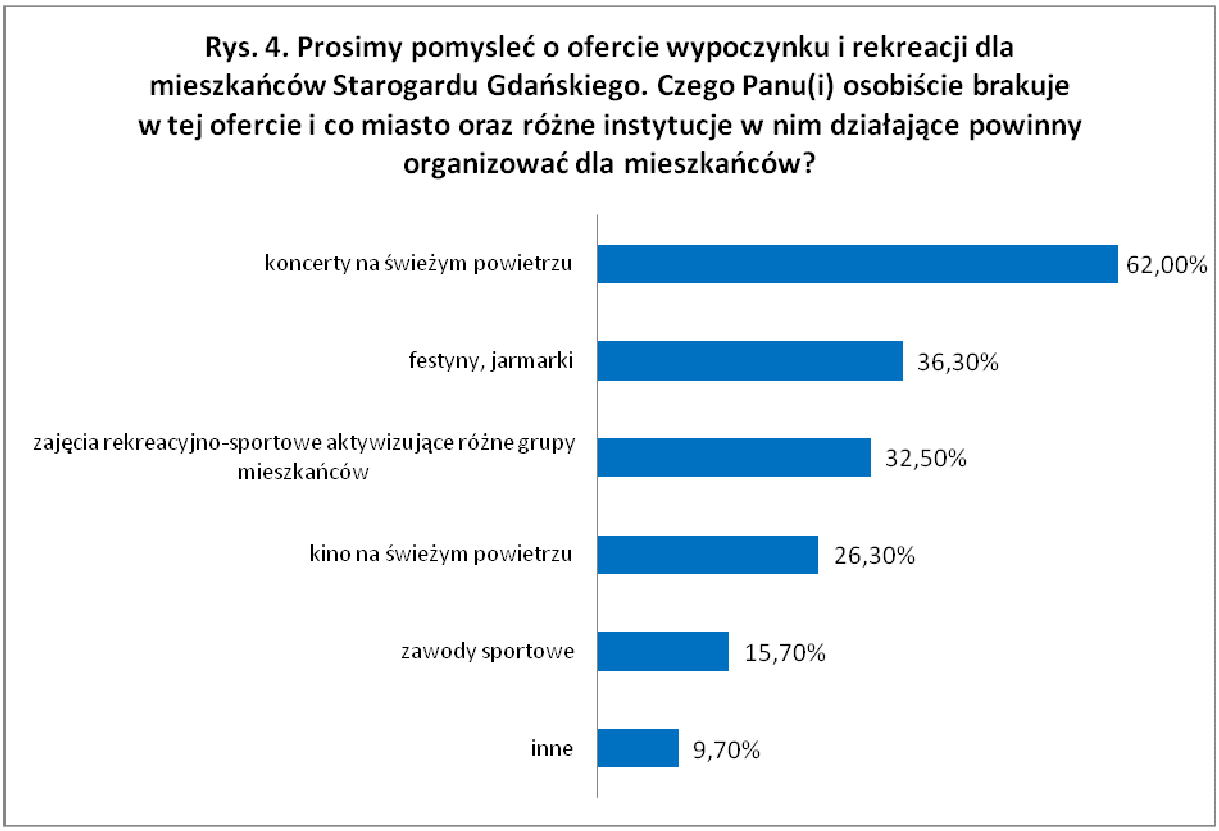

Mieszkańcy Starogardu Gdańskiego poruszają się po mieście w zróżnicowany sposób.

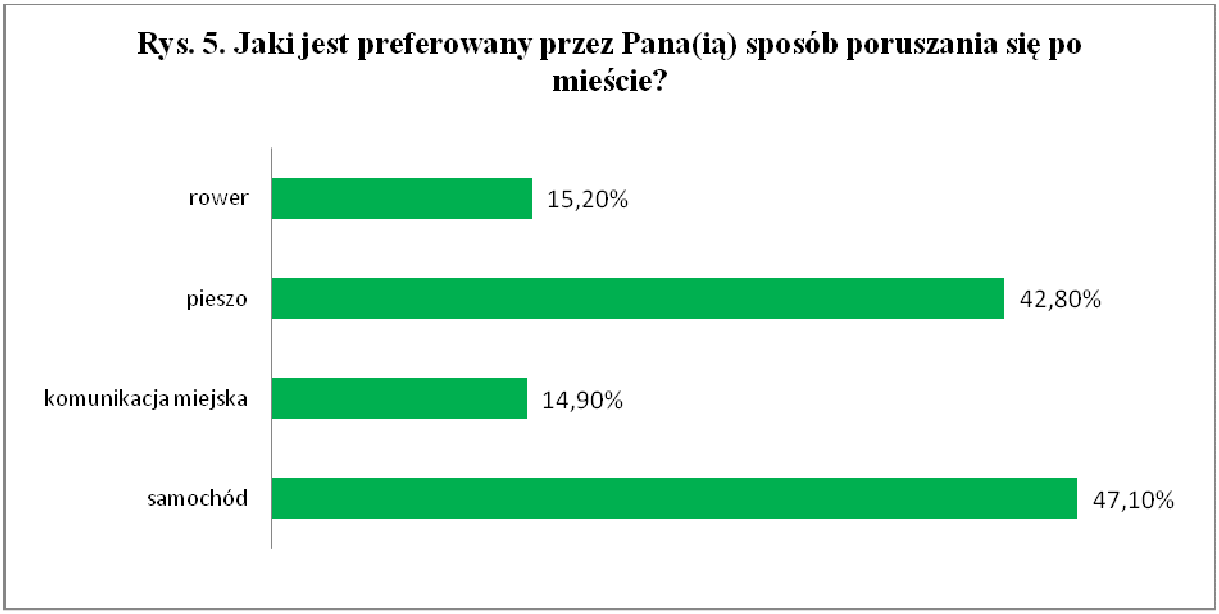

Mniej niż połowa ankietowanych (47,1%) preferuje poruszanie się po mieście samochodem. Na drugim miejscu wskazań znajduje się komunikacja piesza (42,8%), na trzecim (15,2%) rower i na czwartym (14,9%) komunikacja miejska.

Jak wynika z badań ogólnopolskich przeprowadzonych przez CBOS (wrzesień 2012)[2] rower wykorzystywany jest najczęściej w celach rekreacyjnych (74% okazjonalnie jeżdżących na rowerze) oraz jako środek komunikacji (50%). Dla co trzeciej osoby (32%) rower jest narzędziem do ćwiczeń mającym zapewnić zdrowie fizyczne. Wśród innych celów do jakich wykorzystuje się rower najczęściej wskazywano jazdę po zakupy.

Tabela 3. Jaki jest preferowany przez Pana(ią) sposób poruszania się po mieście (ze względu na płeć, wiek i wykształcenie respondentów)

*dane nie sumują się do 100%, ponieważ niektórzy respondenci wskazywali dwie odpowiedzi

Płeć	Kobiety	Mężczyźni
Samochód	42,8%	56,7%
Komunikacja miejska	17,4%	8,8%
Pieszo	48,5%	30,3%
Rower	12,7%	21,2%

Wykształcenie	Podstawowe	Zasadnicze	Średnie	Wyższe
Samochód	17,9%	37,0%	49,1%	61,7%
Komunikacja miejska	21,3%	12,4%	14,7%	9,5%
Pieszo	47,0%	56,6%	42,2%	32,7%
Rower	18,8%	11,2%	15,8%	16,2%

Wiek	18 – 39 lat	40 – 59 lat
Samochód	45,3%	49,6%
Komunikacja miejska	14,1%	14,9%
Pieszo	45,3%	39,7%
Rower	12,8%	17,5%

W zauważalnym stopniu czynnikiem różnicującym preferencje związane z poruszaniem się po mieście samochodem jest płeć. Częściej mężczyźni (56,7%) niż kobiety (42,8%) preferują ten środek transportu. Z kolei kobiety (17,4%) dwukrotnie częściej niż

[2] Komunikat z badań: *Polacy na rowerach*, CBOS, 2012.

mężczyźni (8,8%) deklarują, że korzystają z komunikacji miejskiej. Dużo więcej kobiet (48,5%) niż mężczyzn (30,3%) wybiera poruszanie się po mieście – pieszo. Prawie dwa razy więcej mężczyzn (21,2%) niż kobiet (12,7%) deklaruje, że korzysta z roweru.

Zdecydowanie częściej użytkownikami samochodu w poruszaniu się po mieście są respondenci o wyższym statusie społeczno-ekonomicznym. Występuje wyraźna korelacja liniowa między poziomem wykształcenia a użytkowaniem samochodu. Częściej korzystają z samochodu respondenci z wyższym wykształceniem - 61,7% i kolejno z wykształceniem średnim - 49,1%, z zasadniczym - 37,0% oraz podstawowym -17,9%.

Najmniejsze różnice wystąpiły w przypadku tego pytania ze względu na wiek. Odsetek osób w przedziale wiekowym 40-59 lat - 49,6%, deklarujących korzystanie z samochodu w bardzo niewielkim stopniu przewyższa liczbę respondentów młodszych z grupy 18-39 lat i wynosi 45,3%.

Nie zauważamy większej różnicy jeżeli chodzi o korzystanie z komunikacji publicznej. Nieco większe różnice występują w przypadku korzystania z roweru. W grupie wiekowej 40-59 – większy odsetek osób (17,5%) korzysta z roweru niż w grupie młodszych respondentów (12,8%).

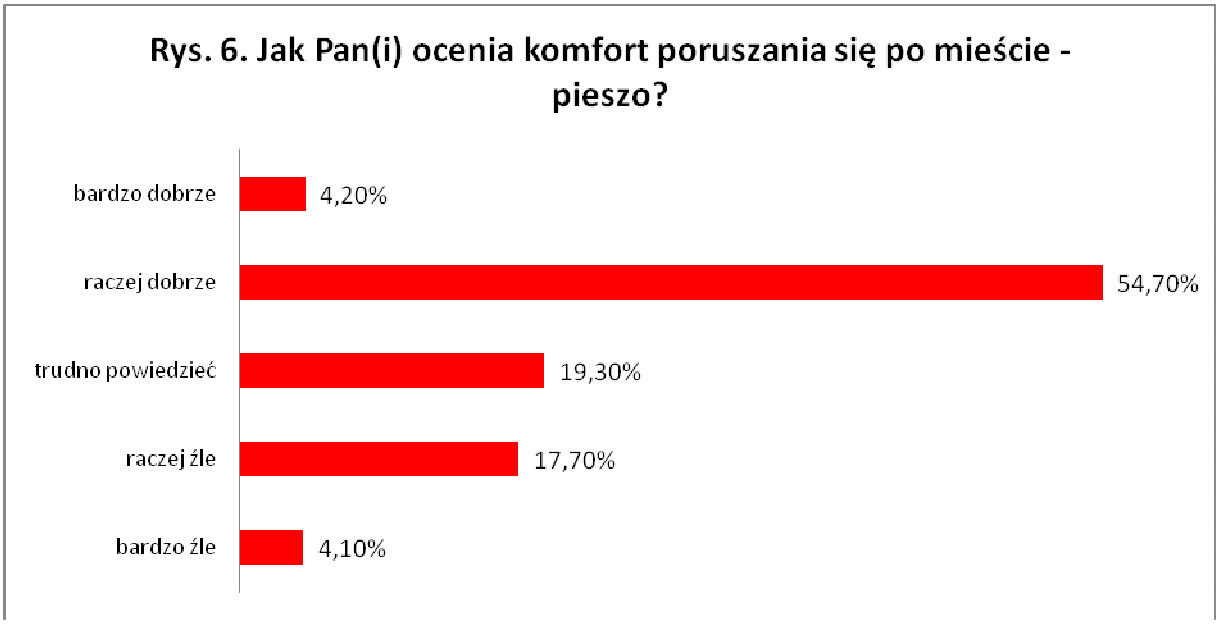

Ponad połowa respondentów (58,9%) nie dostrzega utrudnień w poruszaniu się po mieście - pieszo. Ponad jedna piąta respondentów (21,8%) twierdzi, że jest raczej źle i bardzo źle.

Tabela 4. Jak Pan(i) ocenia komfort pieszego poruszania się po mieście? (ze względu na płeć, wiek i wykształcenie respondentów)

Płeć	Kobiety	Mężczyźni
Bardzo dobrze	3,8%	5,0%
Raczej dobrze	56,0%	52,1%
Trudno powiedzieć	19,2%	19,6%
Raczej źle	17,5%	17,6%
Bardzo źle	3,4%	5,5%
Łącznie	**100%**	**100%**

Wykształcenie	Podstawowe	Zasadnicze	Średnie	Wyższe
Bardzo dobrze	8,5%	4,6%	3,0%	4,1%
Raczej dobrze	46,2%	54,4%	58,5%	52,2%
Trudno powiedzieć	24,8%	20,3%	17,7%	19,4%
Raczej źle	15,4%	16,2%	17,9%	18,8%
Bardzo źle	5,1%	4,6%	2,85	5,5%
Łącznie	**100%**	**100%**	**100%**	**100%**

Wiek	18 – 39 lat	40 – 59 lat
Bardzo dobrze	5,3%	3,3%
Raczej dobrze	53,5%	55,0%
Trudno powiedzieć	19,6%	19,7%
Raczej źle	18,3%	16,8%
Bardzo źle	3,1%	5,2%
Łącznie	**100%**	**100%**

Płeć, wykształcenie i wiek nie stanowią elementów różnicujących odczuwanie komfortu w pieszych wędrówkach po mieście.

Na pytanie co należałoby zmienić, aby podnieść komfort pieszego, zdecydowana większość respondentów (64,4%) w pierwszej kolejności wskazała na konieczność poprawy stanu chodników. Zdaniem 36,1% ankietowanych należałoby zadbać w większym stopniu o czystość ulic. Ponad jedna trzecia (34%) oczekiwałaby więcej troski o bezpieczeństwo pieszych na chodnikach i przy przejściach przez jezdnię.

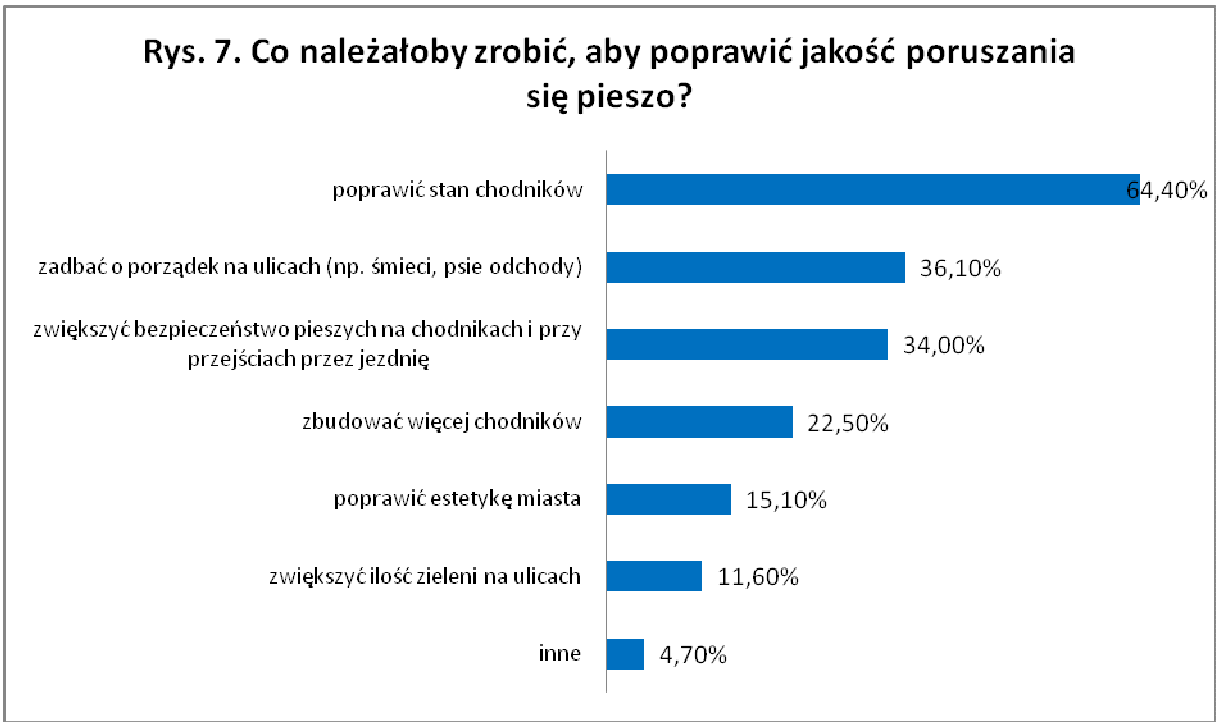

Profesor Jan Gehl, duński architekt urbanista, promotor odzyskiwania przestrzeni publicznych dla ruchu pieszego i rowerowego doszedł do wniosku, że należy rozwijać przede wszystkim bezpieczne miejsca dla pieszych i drogi dla rowerzystów. Przekonał do wielkich zmian najpierw władze Kopenhagi, a w ostatnich latach (z sukcesem) także inne miasta na świecie. Ponieważ miasta konkurują dzisiaj ze sobą o turystów, inwestycje i konferencje, to . jeśli mają opinię zdominowanego przez samochody, zanieczyszczonego, szarego i pozbawionego drzew, nie są postrzegane jako atrakcyjne. Na atrakcyjność współczesnych miast składają się parki, ścieżki rowerowe i przestrzenie publiczne (place, skwery, parki, ulice z kafejkami), a nie liczba samochodów. W Danii, aby ludzie poczuli się bezpieczniej, ścieżki rowerowe oddzielono od ulic krawężnikami, drzewami albo miejscami parkingowymi - po jednej stronie zaparkowanych aut jeździły rowery, a po drugiej samochody. Dla rowerzystów powstały specjalne bezkolizyjne drogi, którymi mogli przejechać całe miasto. Na skrzyżowaniach mieli pierwszeństwo (zielone światło zapalało się im o kilka sekund wcześniej niż kierowcom). Dzisiaj rowerami jeżdżą wszystkie kategorie wiekowe. To tylko niektóre z rozwiązań zastosowanych w Danii i w innych miastach, nie tylko europejskich.

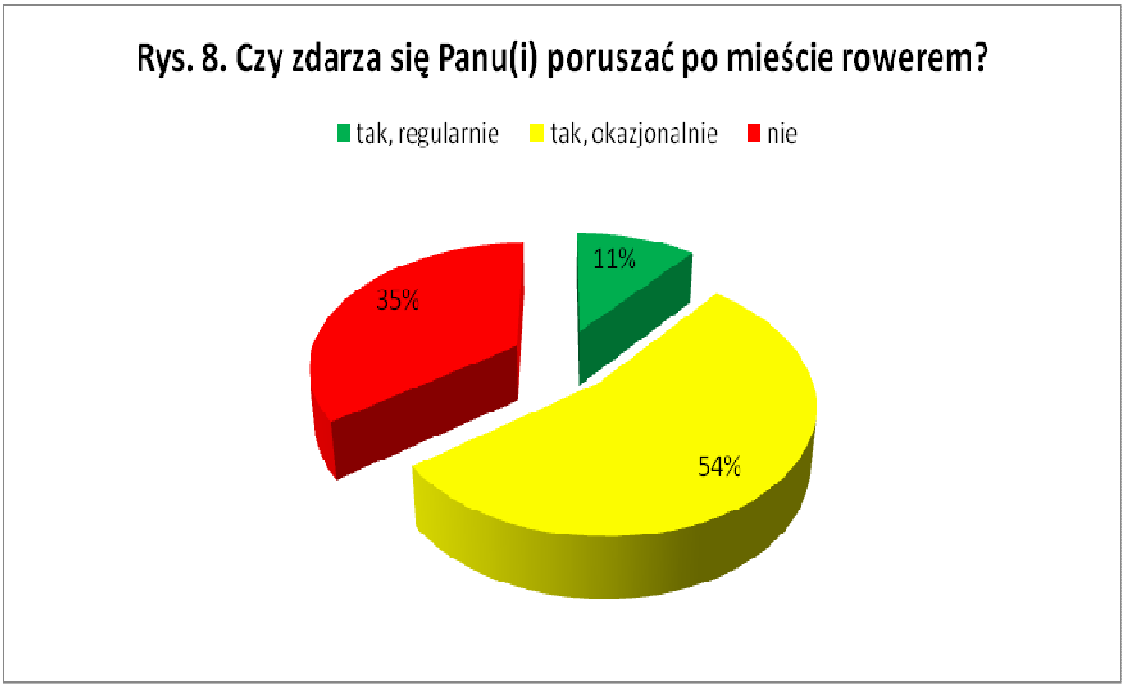

Jazda na rowerze jest w Polsce popularna mimo źle ocenianej infrastruktury rowerowej, braku poczucia bezpieczeństwa na drogach oraz innych kłopotów, na jakie skarżą się respondenci w badaniach ogólnopolskich.

Z deklaracji respondentów starogardzkich wynika, że na rowerze jeździ regularnie tylko 11% ankietowanych, okazjonalnie zaś 54%.

Tabela 5. Czy zdarza się Panu(i) poruszać po mieście rowerem? (ze względu na płeć, wiek i wykształcenie respondentów)

Płeć	Kobiety	Mężczyźni
Tak, regularnie	8,4%	17,3%
Tak, okazjonalnie	49,9%	61,9%
Nie	41,7%	20,8%
Łącznie	**100%**	**100%**

Wykształcenie	Podstawowe	Zasadnicze	Średnie	Wyższe
Tak, regularnie	23,9%	3,4%	10,5%	13,8%
Tak, okazjonalnie	40,25	51,5%	55,1%	57,6%
Nie	35,9%	45,1%	34,4%	28,5%
Łącznie				

Wiek	18 – 39 lat	40 – 59 lat
Tak, regularnie	10,6%	11,5%
Tak, okazjonalnie	54,0%	53,6%
Nie	35,4%	34,9%
Łącznie	**100%**	**100%**

Odpowiedzi na to pytanie różnią się ze względu na płeć. Częściej deklarują regularne poruszanie się po mieście rowerem mężczyźni (17,3%) niż kobiety (8,4%). Z deklaracji 41,7% kobiet wynika, że w ogóle nie poruszają się po mieście rowerem. Dwukrotnie mniejszy odsetek (20,8%) dotyczy mężczyzn. Czynnikiem różnicującym regularne korzystanie z roweru jest również wykształcenie. Najwięcej respondentów z wykształceniem podstawowym jeździ regularnie na rowerze.

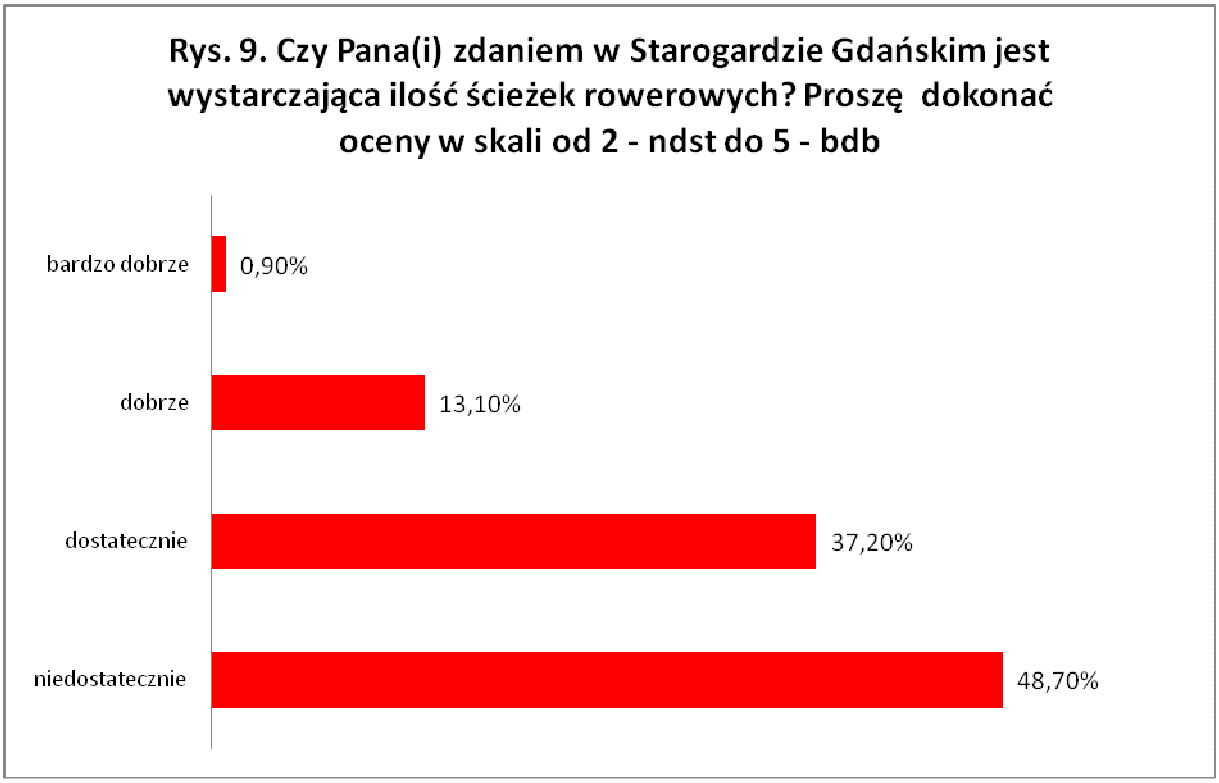

Większość respondentów (48,7%) ocenia ilość ścieżek rowerowych niedostatecznie. Dla 37,2% jest to ocena dostateczna. Co siódmy ankietowany dokonuje oceny dobrej (13,1%) lub bardzo dobrej (0,9%).

Tabela 5. Czy Pana(i) zdaniem w Starogardzie Gdańskim jest wystarczająca ilość ścieżek rowerowych? (ze względu na płeć, wiek i wykształcenie respondentów)

Płeć	Kobiety	Mężczyźni
Niedostatecznie	47,1%	51,5%
Dostatecznie	37,1%	37,2%
Dobrze	15,3%	9,6%
Bardzo dobrze	0,5%	1,7%
Łącznie		

Wykształcenie	Podstawowe	Zasadnicze	Średnie	Wyższe
Niedostatecznie	42,7%	45,8%	46,4%	56,3%
Dostatecznie	38,2%	40,1%	40,6%	29,8%
Dobrze	18,0%	13,0%	12,3%	12,9%
Bardzo dobrze	1,1%	1,1%	0,8%	1,1%
Łącznie	**100%**	**100%**	**100%**	**100%**

Wiek	18 – 39 lat	40 – 59 lat
Niedostatecznie	47,2%	50,0%
Dostatecznie	38,0%	36,7%
Dobrze	13,7%	12,4%
Bardzo dobrze	1,1%	0,8%
Łącznie	**100%**	**100%**

Nie zauważamy większych różnic między respondentami w poszczególnych kategoriach płci, wykształcenia i wieku.

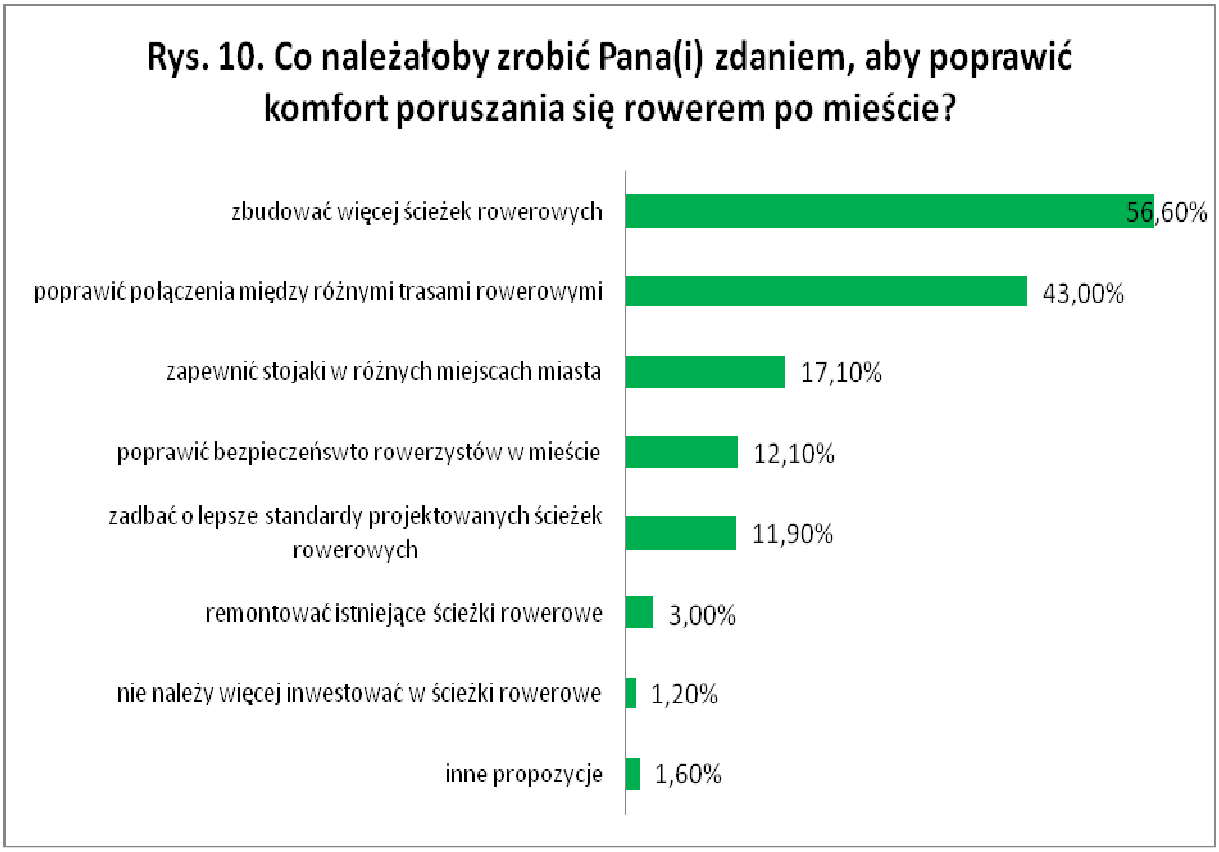

Większość respondentów (56,6%) twierdzi, że w celu poprawienia komfortu jazdy na rowerze, należy zbudować więcej ścieżek rowerowych, rozbudować połączenia między różnymi trasami rowerowymi, co wiąże się z założeniem zintegrowanej komunikacji. W dalszej kolejności (17,1%) należałoby ich zdaniem zapewnić stojaki w różnych miejscach służących do parkowania rowerów i ogólnie poprawić bezpieczeństwo rowerzystów w mieście (12,1%).

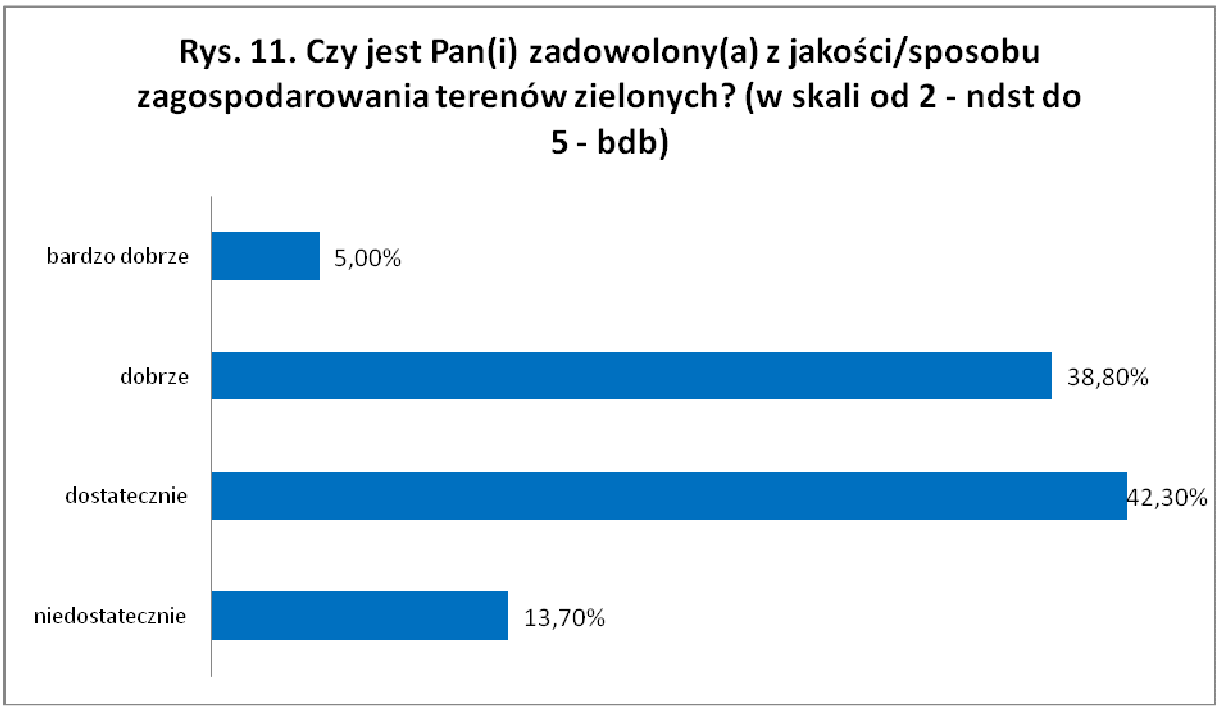

Kolejne pytanie dotyczyło zieleni w mieście. Mniej niż połowa respondentów (43,8%) ocenia ją raczej dobrze - 38,8% i tylko 5% - bardzo dobrze. Dość krytycznie ocenia ten aspekt przestrzeni miejskiej aż 42% (ocena dostateczna) i bardzo krytycznie (na ocenę niedostateczną) – 13,7%.

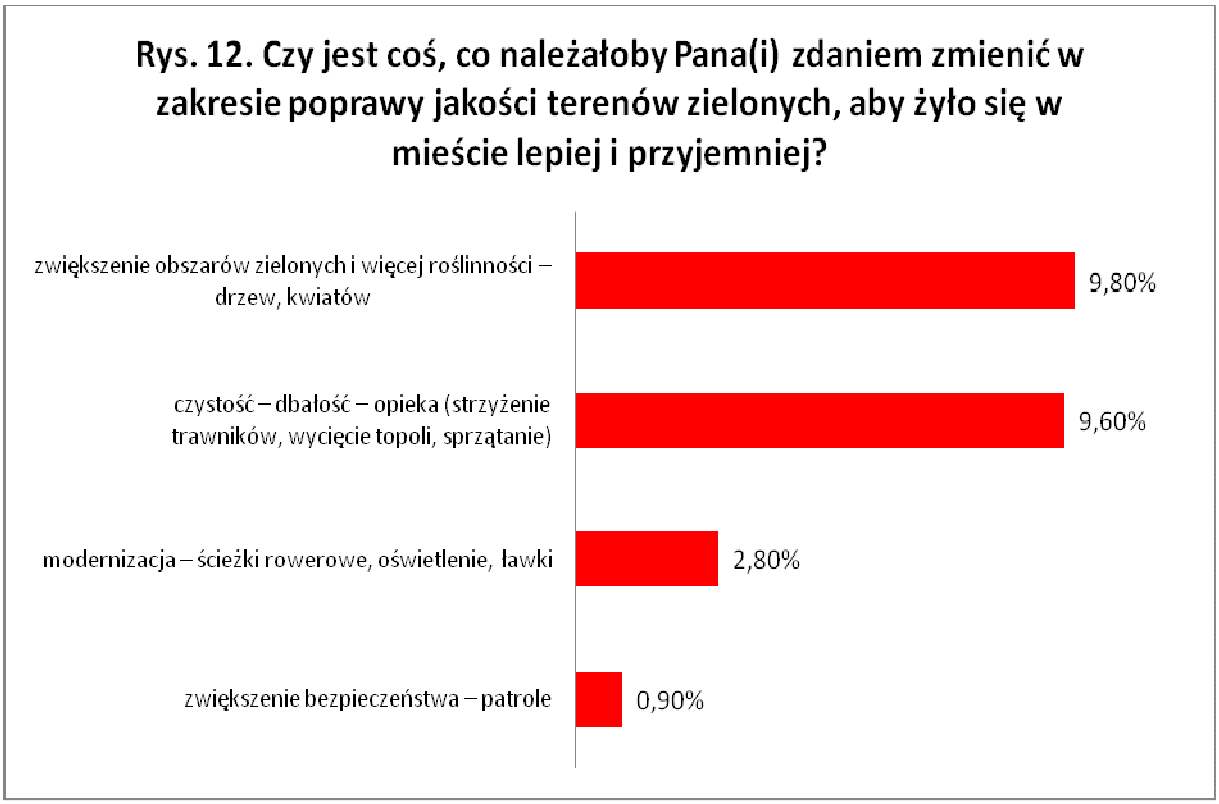

Na pytanie otwarte, co należałoby zmienić, aby sytuacja w zakresie jakości zieleni uległa poprawie, respondenci wymienili w pierwszej kolejności dosadzenie drzew, kwiatów (9,8%) oraz zwiększenie dbałości o istniejącą zieleń i dbanie o porządek (9,6%).

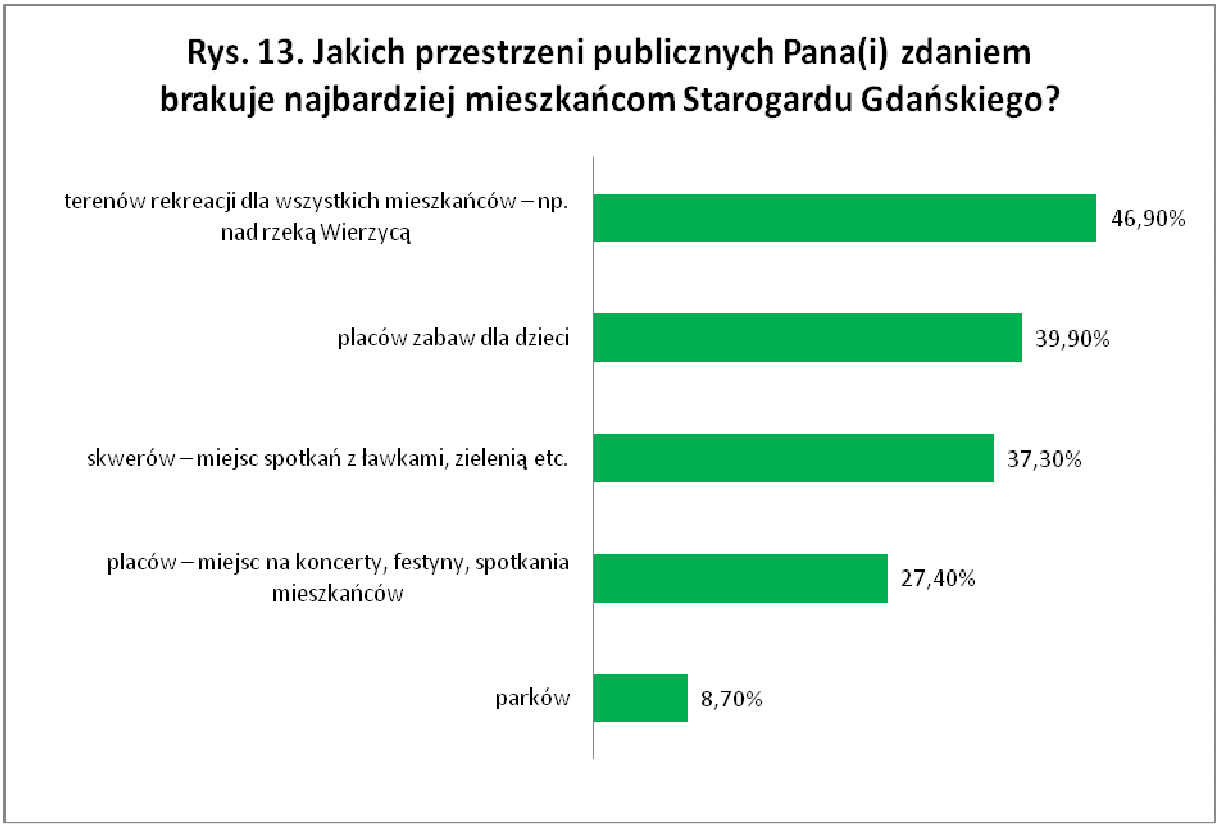

Zdaniem ankietowanych najbardziej brakuje w mieście dobrze zagospodarowanych przestrzeni publicznych, w których bez względu na porę roku tętniłoby życie. Starogard Gdański ma wiele takich miejsc z potencjałem - dobrze położonych, zielonych, w pięknym otoczeniu. Przestrzenie tego typu powinny w pierwszej kolejności sprzyjać interakcjom społecznym czy niezaplanowanym zdarzeniom, ponieważ z definicji są wielofunkcyjne i mogą być użyte w różnych celach – od zorganizowanej uroczystości, komercyjnych imprez po teatry uliczne i swobodną, niezobowiązującą przechadzkę.

Mniej niż połowa respondentów (46,9%) oczekiwałaby zagospodarowania terenów np. nad rzeką Wierzycą. Ponad jedna trzecia (39,9%) wskazała na pilną potrzebę tworzenia miejsc przeznaczonych dla dzieci i mniej więcej tyle samo respondentów (37,3%) zwróciło uwagę na niedostatek codziennych przestrzeni spotkań z ławkami, ogródkami, kawiarniami.

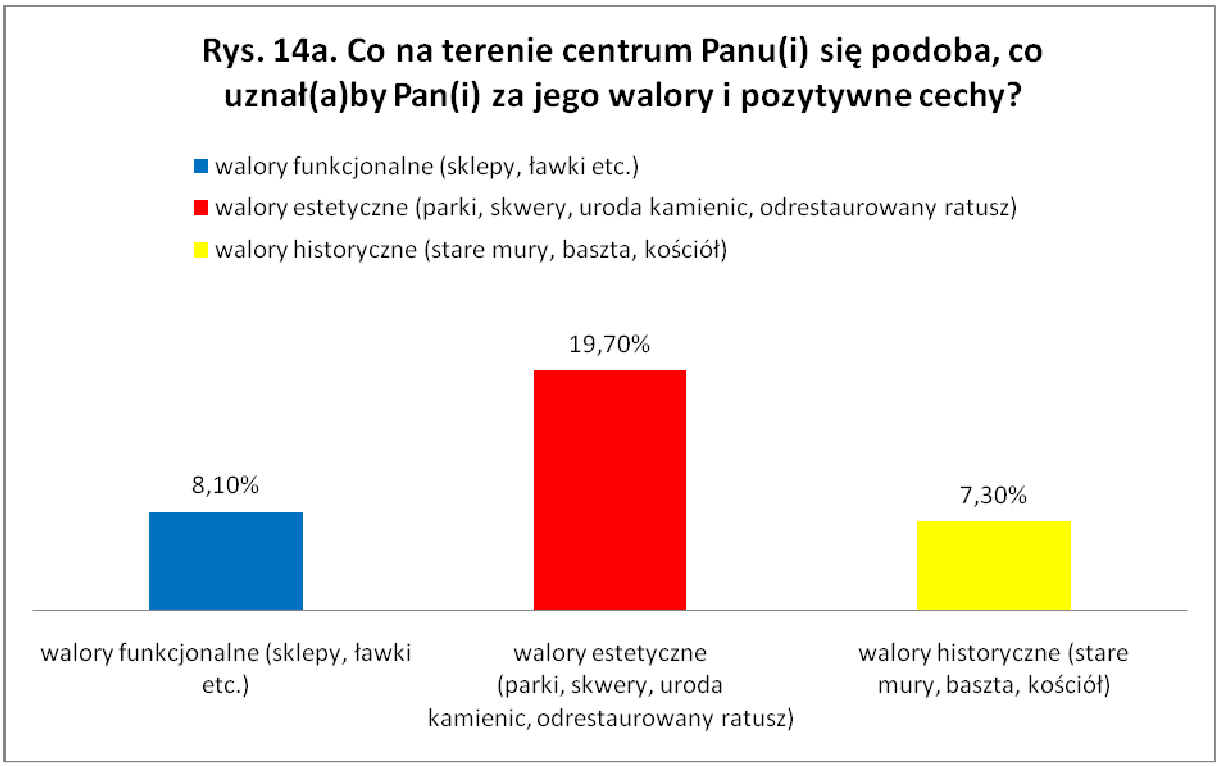

Szczególną uwagę należy zwrócić na wypowiedzi respondentów dotyczące społecznych funkcji centrum miasta. Przestrzeń ta, poza wartościami architektonicznymi, stanowi dla nich obszar skoncentrowanych wartości i znaczeń.

W opinii ankietowanych miejsce to wyróżnia się wieloma pozytywnymi cechami: „Dobrze oświetlone centrum miasta”; „Ławki wokół rynku – dobre miejsce na odpoczynek”; „Park miejski – czysty i bezpieczny”; Kompozycje kwietników – ładnie ozdabiają miasto”; Ratusz – to jak wygląda – sam w sobie jest atutem”; „Ogólnie rynek – pod każdym względem jest zadbany”; „Kamieniczki – kolorowe i schludne”; „Architektura Starego Miasta – stare budynki są piękną ozdobą”; „Rynek jest sam w sobie walorem, świetne miejsce na stworzenie deptaka”; „Zabytki są atutem centrum miasta”; „Piękna jest różnorodność – siatka ulic i zabytki architektoniczne”; ”Piękne kościoły – Św. Mateusza i Św. Katarzyny”.

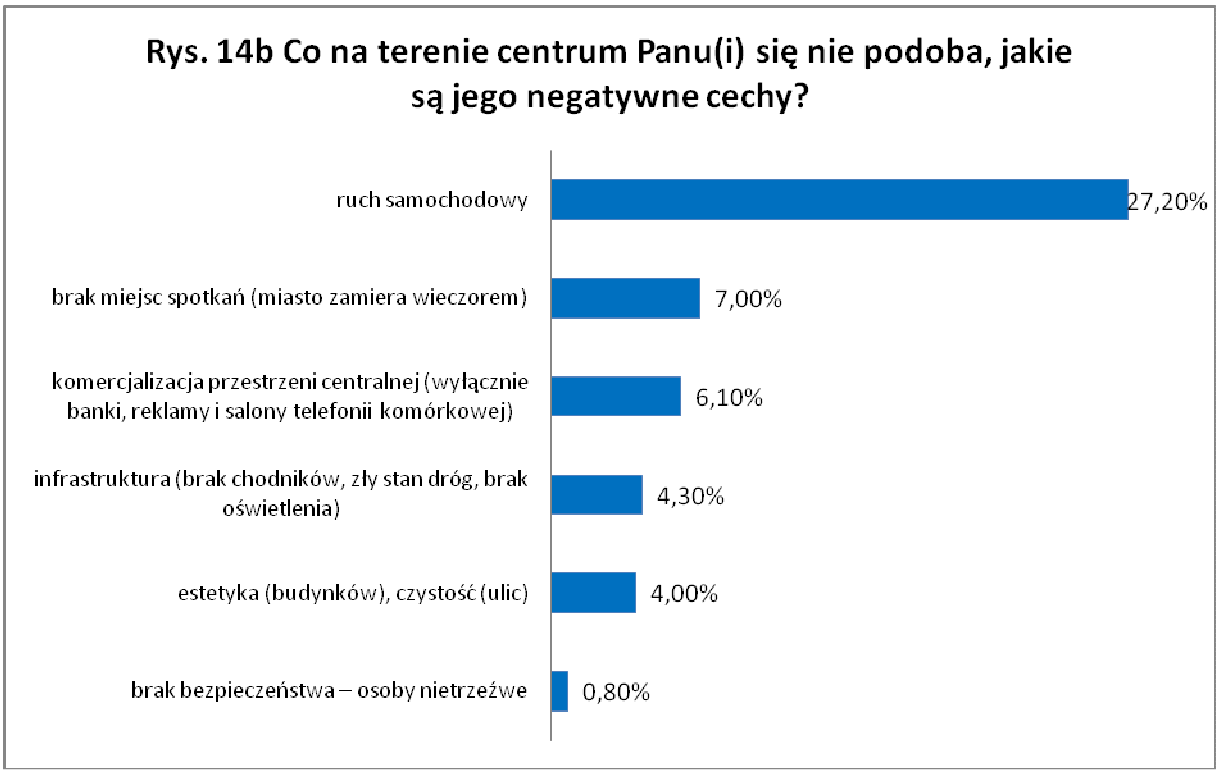

Najgorzej respondenci oceniają tę część miasta pod względem organizacji ruchu samochodowego oraz możliwości parkowania (aż czterokrotnie częściej wskazywano na ruch samochodowy niż na kolejną odpowiedź). Oto kilka wypowiedzi na ten temat: „Ruch samochodowy w centrum – inne miasta już sobie z tym poradziły”; „Hałas i zanieczyszczenie powietrza zamiast miejsc, gdzie można spokojnie posiedzieć”; „Ruch samochodowy w centrum to brak bezpieczeństwa dla pieszych”; „Ruch uliczny sprawia, że brakuje miejsca na stoliki przed barami, kawiarniami”; „Uliczki prowadzące do centrum słabo oświetlone i z nawierzchniami też nie najlepiej”;

Respondenci nie szczędzili także krytycznych uwag pod adresem zagospodarowania centrum. Dawali temu wyraz następującymi wypowiedziami: „Nadmiar reklam - są wstrętne”; „Przestrzeń centralna to tylko banki i sklepy telefonii komórkowych”; „Same sklepy, zbyt dużo banków”; „Sklepy z tanią, używana odzieżą – nie wypada (brzydko), żeby były w takim reprezentacyjnym miejscu”; „Nudno, nic się nie dzieje, nie ma gdzie wyjść”; „Słaba oferta gastronomiczna jak na takie miejsce, nie ma gdzie kawy wypić”; „Powinny być miejsca służące integracji i wypoczynkowi mieszkańców”; „Budynki są szare, a zabytki nie odnawiane”; „Pałac Wicherta – piękny budynek, ale pusty!”; „Za dużo sklepów z alkoholem, czego skutkiem są grupki pijanych ludzi”.

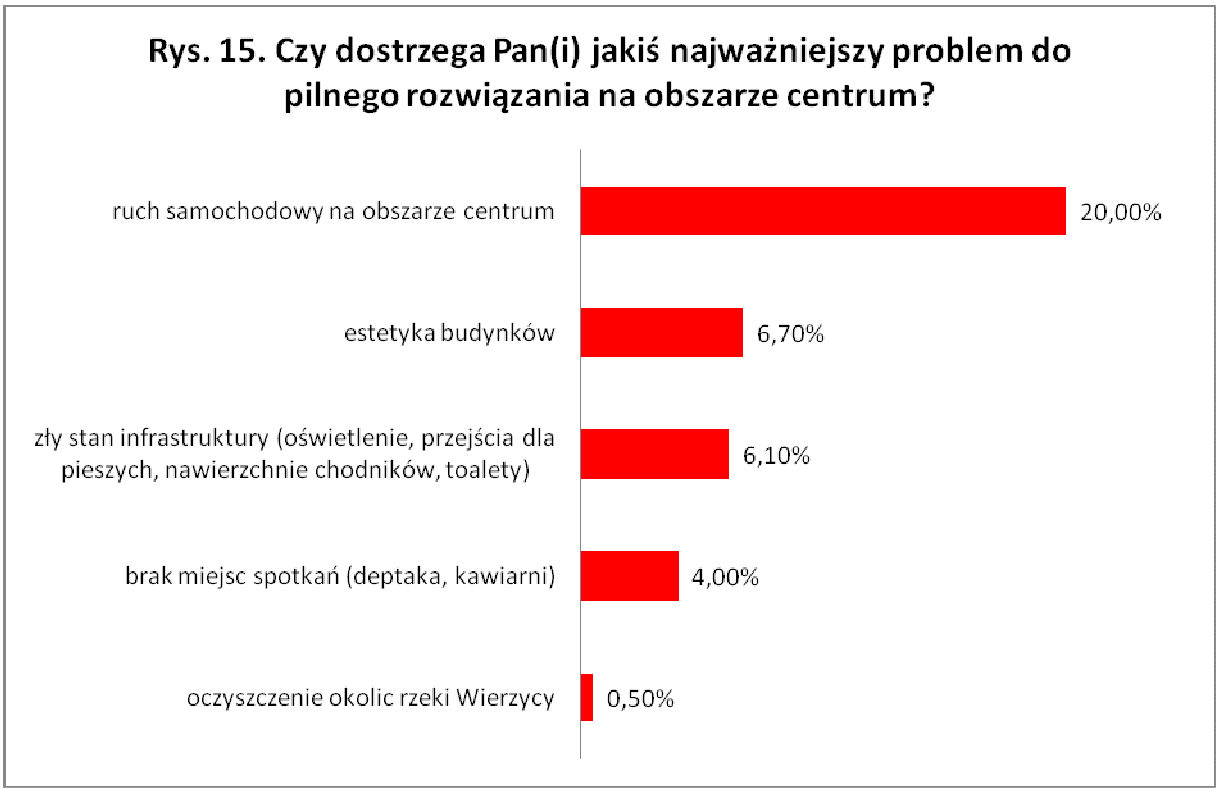

Ruch samochodowy – to jeden z zasadniczych problemów najczęściej wskazywanych przez respondentów (pytanie otwarte). Zdaniem respondentów utrudnia mieszkańcom dostępność do tej części miasta i zakłóca bezpieczne, piesze poruszanie się w obrębie jego wnętrza.

W kolejnym pytaniu, dotyczącym problemów związanych z komunikacją na obszarze centrum, najwięcej wskazań (51,8%) uzyskał projekt odciążenia ruchu samochodowego i zwiększenia ilości miejsc parkingowych w centrum (33,2%). Na trzeciej pozycji znalazło się ograniczenie ruchu samochodowego (19,4%).

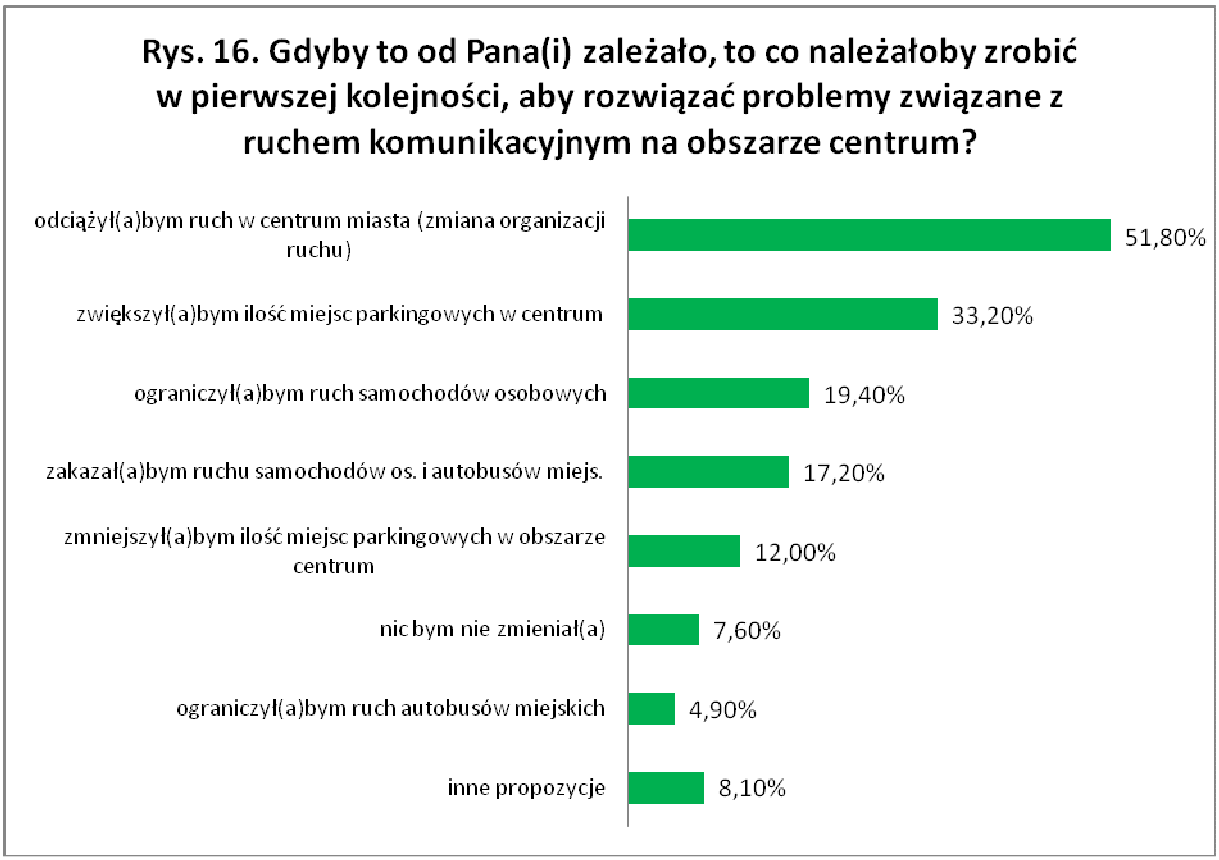

Największy odsetek respondentów podjąłby działania związane z odciążeniem ruchu w centrum miasta (51,8%), brakiem parkingów (33,2%) i ograniczeniem ruchu samochodów (19,4%). Respondenci dawali temu wyraz następującymi wypowiedziami: „Należy zbudować obwodnicę”; „Należy umożliwić parkowanie rowerów”; „Zlikwidować parkometry na niektórych ulicach”; „Stworzyć strefę do 50 km/h”; „Częściej remontować ulice, po których jeżdżą autobusy”; „Wprowadzić zakaz wjazdu samochodów ciężarowych do centrum”.

W badaniu z roku bieżącego zmodyfikowano nieco pytanie o problemy związane z ruchem komunikacyjnym na obszarze centrum, dodając nowe kategorie odpowiedzi, m.in. „zmniejszył(a)bym ilość miejsc parkingowych na obszarze centrum". W związku z tym rozkłady odpowiedzi zaprezentowane na poniższym rysunku nie są do końca porównywalne.

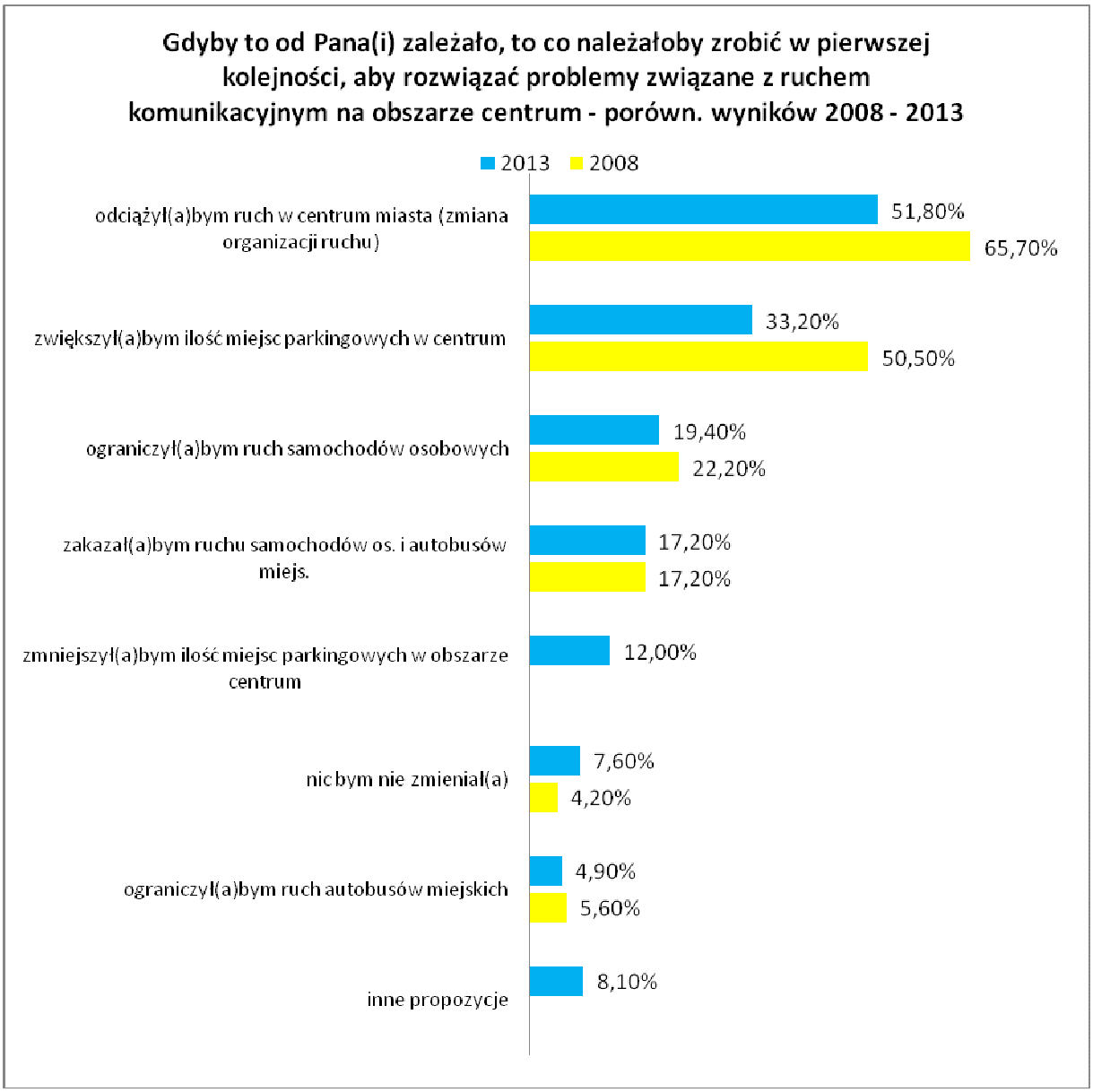

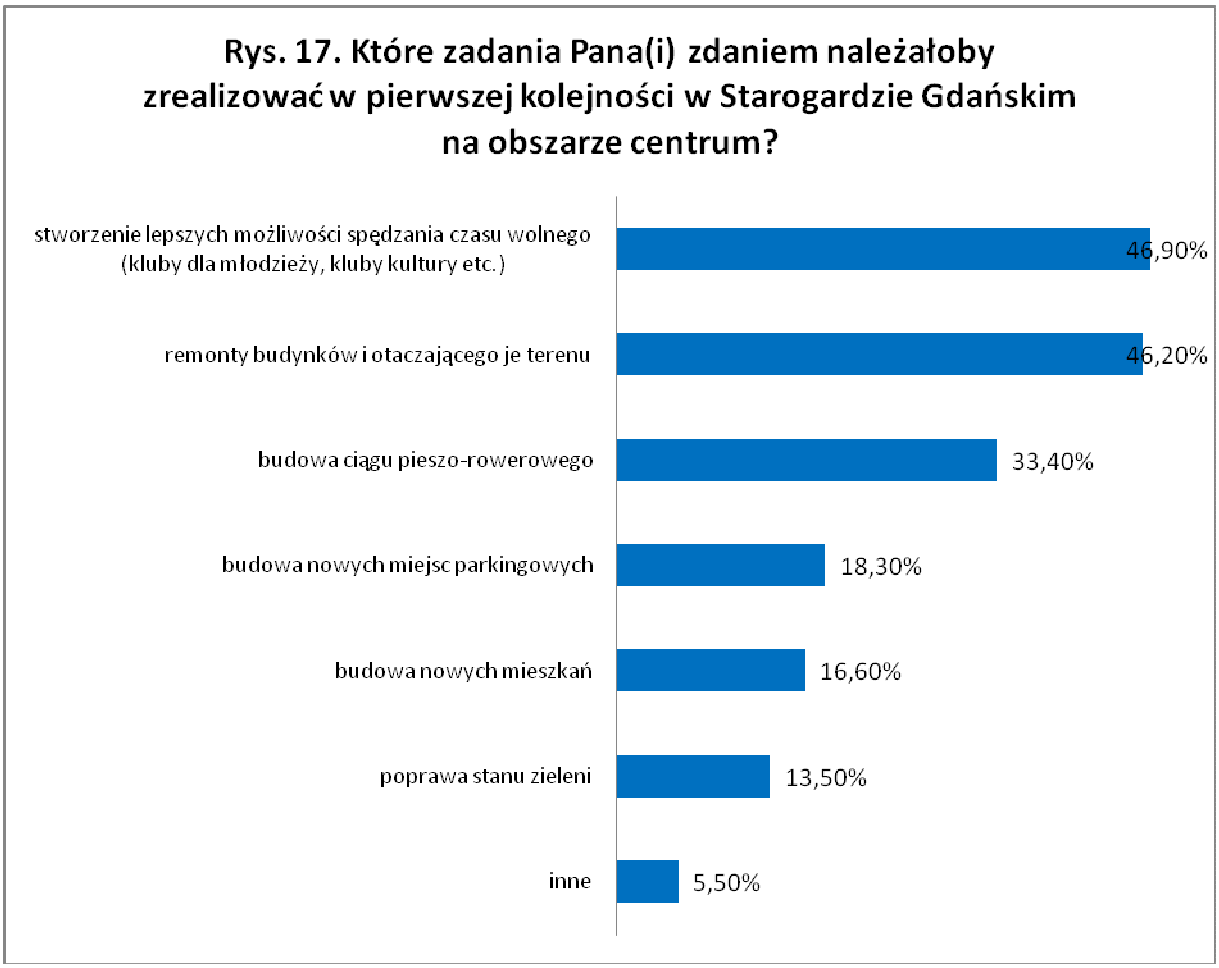

Centrum miasta należy do tych obszarów, na których skupiają się najważniejsze funkcje miejskie. Dzięki temu pełni ono doniosłą rolę identyfikacyjną oraz integracyjną. Mieszkańcy oczekiwaliby więc - odpowiedniego do roli centrum w tkance miejskiej- repertuaru przestrzeni społecznych i kulturalnych (46,9%). Także odpowiedniej architektonicznej oprawy (46,2%) i lepszej dostępności tej przestrzeni w zakresie komunikacji pieszo-rowerowej (33,4%). Ta wieloaspektowa waloryzacja centrum dowodzi, że jego atrakcyjność polega na integracji wielu różnych funkcji.

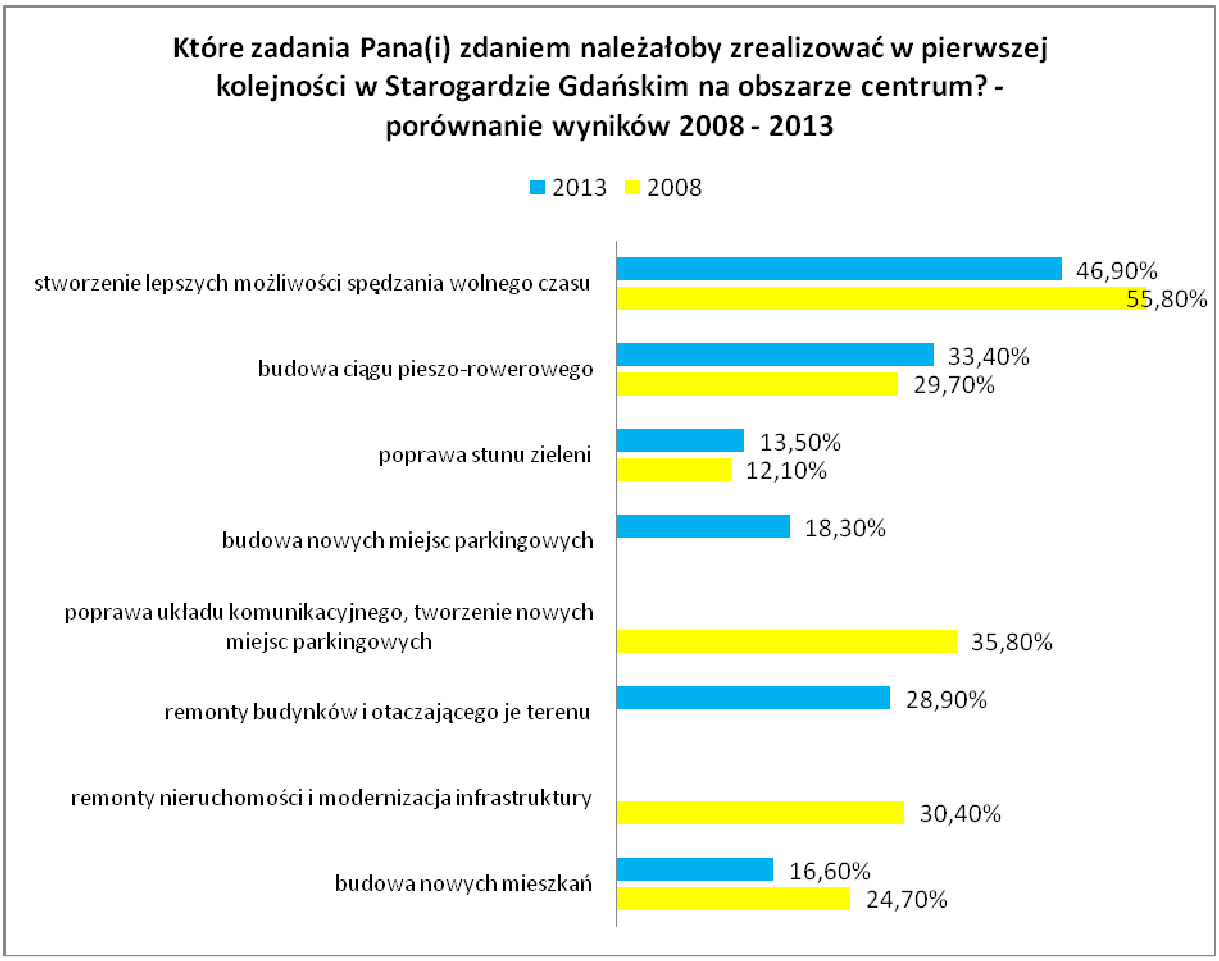

W obu badaniach najczęściej wskazywaną odpowiedzią na pytanie dotyczące oczekiwanych zmian na obszarze centrum było poszerzenie funkcji publicznych (stworzenie lepszych możliwości spędzania czasu wolnego). Pobyt w centrum ma dla większości mieszkańców charakter okresowy, okazjonalny. W tej sytuacji bardzo ważna jest jego dostępność (ruch pieszo-rowerowy).

Tabela 6. Czy jest Pan(i) zadowolony(a) z jakości/sposobu zagospodarowania terenów zielonych? (ze względu na płeć, wiek i wykształcenie respondentów)

Płeć	Kobiety	Mężczyźni
Niedostatecznie	12,9%	14,9%
Dostatecznie	40,2%	47,25
Dobrze	41,4%	33,3%
Bardzo dobrze	5,5%	4,0%
Łącznie	**100%**	**100%**

Wykształcenie	Podstawowe	Zasadnicze	Średnie	Wyższe
Niedostatecznie	21,2%	15,1%	10,4%	15,5%
Dostatecznie	45,8%	39,7%	42,5%	42,4%
Dobrze	28,0%	41,4%	41,0%	37,0%
Bardzo dobrze	5,1%	3,3%	6,0%	4,9%
Łącznie	**100%**	**100%**	**100%**	**100%**

Wiek	18 – 39 lat	40 – 59 lat
Niedostatecznie	15,3%	12,2%
Dostatecznie	45,5%	38,8%
Dobrze	33,8%	43,6%
Bardzo dobrze	5,3%	5,0%
Łącznie	**100%**	**100%**

Na pytanie o ocenę zieleni miejskiej, dość podobnie odpowiadały poszczególne kategorie ankietowanych wyróżnione z uwagi na płeć, wiek i wykształcenie. Wśród kobiet odsetek odpowiedzi wskazujących na dość wysoki stopień satysfakcji wynosił 46,9% i był tylko nieco wyższy niż wśród mężczyzn (37,3%). Nieznaczne różnice dają się zauważyć w ocenach niedostatecznych i dostatecznych, które częściej pojawiały się u mężczyzn (62,15) niż u kobiet (kobiet 53,1%). Najbardziej krytyczni wobec utrzymania zieleni byli respondenci z wykształceniem podstawowym.

Podsumowanie

Większość respondentów (59,1%) wyraziła zadowolenie z zamieszkiwania w Starogardzie Gdańskim. Mniej niż jedna trzecia (28,9%) była odmiennego zdania. Podstawę akceptacji dla zamieszkiwanego środowiska stanowiły uwarunkowania subiektywne, takie jak przywiązanie do miejsca, związki rodzinne i przyjacielskie. Odsetek osób niezadowolonych ukształtował się na poziomie 28,9%.

Ponad połowa badanych mieszkańców (53,9%) odpowiedziała, że gdyby miała możliwość wyboru innego miasta, to zamieszkałaby ponownie w Starogardzie Gdańskim (powody: przywiązanie do miejsca, związki rodzinne i koleżeńskie). Niewiele mniej badanych (46,1%) dopuściło możliwość zamieszkania w innym mieście (powody: czynniki ekonomiczne, brak perspektyw rozwojowych).

Z kilkunastu wyróżnionych aspektów funkcjonowania miasta najlepiej zostały ocenione funkcje handlowo-usługowe oraz stan kanalizacji i wodociągów. Najgorzej zaś stan dróg w mieście oraz możliwości w zakresie spędzania czasu wolnego. Respondenci dość pozytywnie ocenili dbałość miasta o porządek publiczny i bezpieczeństwo mieszkańców.

Większość ankietowanych wyraziła zainteresowanie, przynajmniej na poziomie deklaratywnym, uczestnictwem w różnych formach kultury popularnej, adresowanej do masowego widza. Starogardzianie najbardziej gustują w imprezach ludycznych (np. festyny połączone z wydarzeniami artystycznymi, koncerty muzyki rozrywkowej i kino w otwartej przestrzeni). Chcieliby mieć większy wybór w zakresie oferty rekreacyjno-sportowej, przeznaczonej dla różnych grup społecznych.

Zdaniem dużej części respondentów (46,9%) brakuje w mieście dobrze zagospodarowanych przestrzeni publicznych, w których bez względu na porę roku tętniłoby życie. Starogard Gdański ma wiele takich miejsc z potencjałem - dobrze położonych, zielonych, w pięknym otoczeniu. Problemem miasta jest brak przestrzeni przyciągających ludzi z ich nowymi potrzebami. Przestrzenie tego typu powinny w pierwszej kolejności sprzyjać interakcjom społecznym czy niezaplanowanym zdarzeniom, ponieważ z definicji są wielofunkcyjne i mogą być użyte w różnych celach – od zorganizowanej uroczystości, komercyjnych imprez po teatry uliczne i swobodną, niezobowiązującą przechadzkę.

Prawie połowa respondentów (46,9%) oczekiwałaby zagospodarowania terenów np. nad rzeką Wierzycą. Ponad jedna trzecia (39,9%) wskazała na konieczność poprawy sytuacji w zakresie przestrzeni zabaw dla dzieci i prawie tyle (37,3%) na niedostatek w Starogardzie Gdańskim miejsc codziennych spotkań - z ławkami, ogródkami, kawiarniami, w zielonym i zadbanym otoczeniu.

W świetle uzyskanych wypowiedzi ofertę związaną z wypoczynkiem i rekreacją należałoby także poszerzyć o kilka nowych atrakcji, jak np.: „Aquapark, Kinoplex”; „Możliwość obejrzenia spektaklu teatralnego”; „Wycieczki dla dzieci z biednych rodzin”; „Zabawy taneczne z udziałem orkiestry”; „Ściana wspinaczkowa”; „Urządzenia do ćwiczeń siłowych/fitness na wolnym powietrzu”; „Jarmarki zdrowia – promowanie zdrowego stylu życia”.

Ankietowani mieszkańcy postrzegają centrum jako miejsce realizacji funkcji kulturalnych (46,9%). Znajdujące się w jego obszarze budynki wyznaczają także najważniejszą historyczno-symboliczną funkcję realizowaną na tym obszarze (46,2%). Jedna trzecia badanych (33,4%) byłaby skłonna aktywniej uczestniczyć w przestrzeni publicznej centrum w lepiej zorganizowanych przestrzeniach przeznaczonych dla ruchu pieszego i

zintegrowanego z nim ruchu rowerowego. Ta wieloaspektowa waloryzacja centrum dowodzi, że miasto atrakcyjne to takie, które integruje różne funkcje.

Zdaniem większości respondentów brakuje w mieście dobrze zagospodarowanych przestrzeni publicznych, w których bez względu na porę roku tętniłoby życie. Starogard Gdański ma wiele takich miejsc z potencjałem - dobrze położonych, zielonych, w pięknym otoczeniu. Przestrzenie tego typu powinny w pierwszej kolejności sprzyjać interakcjom społecznym czy niezaplanowanym zdarzeniom, ponieważ z definicji są wielofunkcyjne i mogą być użyte w różnych celach – od zorganizowanej uroczystości, komercyjnych imprez po teatry uliczne i swobodną, niezobowiązującą przechadzkę. Mniej niż połowa respondentów (46,9%) oczekiwałaby na przykład tego typu zagospodarowania terenów nad rzeką Wierzycą.

Ponad jedna trzecia (39,9%) wskazała na problem małej ilości i niewystarczającej jakości placów zabaw dla dzieci, a ponad jedna trzecia (37,3%) byłaby zainteresowana lepiej zagospodarowanymi i bardziej zadbanymi miejscami codziennych spotkań - z ławkami, ogródkami, kawiarniami.

Mniej niż połowa ankietowanych (47%) preferuje poruszanie się po mieście samochodem. Na drugim miejscu wskazań znajduje się komunikacja piesza (43%). Z deklaracji 15% respondentów wynika, że poruszają się po mieście rowerem.

Większość respondentów (56,6%) twierdzi, że w celu poprawienia komfortu jazdy na rowerze należy zbudować więcej ścieżek rowerowych, rozbudować połączenia między różnymi trasami rowerowymi (zintegrowana komunikacja). W dalszej kolejności (17,1%) zdaniem respondentów należałoby zapewnić stojaki w różnych miejscach, służące do parkowania rowerów i ogólnie poprawić bezpieczeństwo rowerzystów w mieście (12,1%).

Na pytanie co należałoby zmienić, aby podnieść komfort ruchu pieszego, większość respondentów (64,4%), w pierwszej kolejności, wskazała na poprawę stanu chodników. Według 36,1% należałoby bardziej zadbać o czystość ulic. Ponad jedna trzecia respondentów (34%) dostrzega konieczność zadbania o bezpieczeństwo pieszych na chodnikach i przy przejściach przez jezdnię.

Najgorzej respondenci ocenili istniejącą w centrum organizację ruchu samochodowego oraz możliwości parkowania. Wzrost satysfakcji mieszkańców Starogardu Gdańskiego z zamieszkiwanej przestrzeni, musiałby się wiązać ze zdecydowaną poprawą dostępności centrum dla ruchu pieszego, który zdaniem znacznej części badanych jest obecnie zorganizowany w sposób niezadowalający.